

Bibliot. im. Zielińskich

C10232

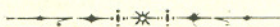
Tow. Naukow. Płockiego

SIEDMIOLECIE
Towarzystwa Rolniczego
w Płocku.
(1901—1907).

PŁOCK.
DRUK K. MIECZNIKOWSKIEGO.
—
1907.

STANISŁAW CHEŁCHOWSKI.

W dniu, w którym członkowie Tow. rolniczego płockiego postanawiali ostatecznie o rozwiązaniu Tow. i rozstrzygali o podziale majątku, po nim pozostałego, tam, w Ciechanowie wydawał ostatnie technicznie pierwszy prezes tego Tow., któremu ono zawdzięcza dużo w swoim rozwoju i rozmachu ogólnym, umierał w Ciechanowie znany ogólnie w kraju uczony rolnik, wybitny działacz społeczny ś. p. Stanisław Chełchowski.

Umierał, rzec można, na posterunku, bo zachorował właśnie w drodze, śpiesząc do Płocka na ogólne zebranie członków Tow., na którym miał wygłosić odczyt „O stosunkach kredytowych w gubernii płockiej.”

To też wydało się nam słusznym, przedstawiając niniejszy krótki rys dziejów Tow. w ciągu 7 lat jego istnienia, rozpocząć od wspomnienia o zmarłym, tak wybitnym jego prezesie ś. p. Chełchowskim, z którym życie naszego Tow. było tak silnie związane.

Obdarzony od natury dużymi zdolnościami w połączeniu ze znacznym instynktem praktycznym t. zw. zdrowym rozsądkiem i intuicją organizatorską, Chełchowski był niejako stworzony na działacza, na przewodnika. Wiedza naukowa, specjalna i ogólna, jaką posiadał w szkołach i w życiu ciągle w dalszym ciągu zdobywał, była dlań doskonałym sterem, którym w każdej gałęzi działalności się kierował.

Nauki w szkole średniej i w uniwersytecie warszawskim na wydziale przyrodniczym skończył z odznaczeniem. Za rozprawę oryginalną „O grzybach podstawko-zarodnikowych w okolicach Warszawy“ otrzymał medal złoty. Wogóle botanika, a zwłaszcza mykologja, była ulubioną nauką Chelchowskiego, którą się stale zajmował w wolniejszych chwilach od licznych zajęć obywatelskich i społecznych, jakim się poświęcał. A do zajęć tych zaprzął się zaraz, gdy po ukończeniu nauk osiadł w rodzinnym majątku, w Chojnowie, jako jego właściciel. Wykształcony ogólnie, wymowny, towarzyski, życiowo wyrobiony, posiadał szybko uznanie i przychylność bliższej i dalszej okolicy, chociaż niektórzy ze starszych sąsiadów nie zupełnie zgadzali się z jego nieco dla ówczesnych czasów demokratycznymi i wolnomyślnymi poglądami.

Ale Chelchowski umiał wogóle łatwo zjednywać sobie ludzi i kojarzyć ich z sobą.

Wyrósł z tego pokolenia młodzieży lat 1880—1890, które przejęła się hasłem—pracy i oświaty dla ludu, aby lud ten uspołecnić i narodowo uświadomić. To też na zebraniach sąsiedzkich i w kółkach rolniczych, jakie się w różnych okolicach kraju organizowały, rozszerzał to hasło i dlań pracował.

Po kilku latach, a ogólnie we wczesnej młodości, bo nie doszedłszy nawet lat 30, stał się niejako przewodnikiem prac i myśli dla szerokiej okolicy, a niezadługo i całej niemal gubernji, bo wszystkich przekonywała jego uczoność jako rolnika i wszystkich ujmowała jego zdolność praktyczna i organizatorska.

Niezadługo potem to wzięcie i to uznanie, jakimi cieszył się wśród swoich bliższych sąsiadów, rozszerzały się coraz dalej tak, że już w r. 30-ym życia był znany jako uczony zawodowiec, jako dzielny pod każdym względem działacz.

Dowodem tego uznania w kraju był wybór Chelchowskiego na prezesa sekcji rolnej przy T. P. P. i H. I na tym stanowisku zjednał sobie rolników całego kraju bardzo umiejętnym kierownictwem sekcji i w ogóle całym ujęciem sprawy.—

Gdy w początku roku 1901 zawiązywało się Tow. rolnicze płockie, ogół ziemian płockich jednomyślnie wskazał go na swego prezesa, i pomimo, że obarczony był już pracą w sekcji rolnej, przyjął obowiązki przewodniczenia i w swoim Tow., łączącym najbliższych jego sercu.

Chelchowskiemu niewątpliwie Tow. rol. płockie zawdzięcza dużo z tej intensywności pracy, jaka się początkowo objawiała. To też z pewną goryczą spo-

ś. p. Stanisław Chelchowski.

strzegął zmarły, że ten zapal pierwotny i ta intensywność szybko zmalowały.

Chelchowski lubił pracę systematyczną, nie rwącą się początkowo naprzód, aby później szybko ustać, lubił więcej pracę obliczoną na siły, mniej na zamiary, bo wiedział, że z taką pracą, z takim systemem zajdzie dalej, niż z innym.

Praca w Tow. zawdzięcza mu wiele inicjatywy, wiele dobrych i pożytecznych wskazówek tak pod

względem czysto fachowym, jak i wogóle pod względem ogólnej działalności społecznej.

Na stanowisku prezesa sekcji rolnej, prezesa Tow. rol. plockiego dał się już poznać w całym kraju, jako człowiek wybitny pod każdym względem.

To też, gdy szło o przedstawicielstwo w sprawach społecznych ważnego znaczenia dla kraju, obywatelstwo plockie jego wyznaczało dla obrad, dla narad, wiedząc, że w Chełchowskim mieć będzie najlepszego przedstawiciela.

W roku 1906 był wybrany na posła z gub. plockiej do pierwszej Dumy w Petersburgu.

Na początku roku 1907 zatwierdzoną została ustawa Tow. Rolniczego Centralnego, w którego celach i zdaniach leżało zogniskowanie działalności rolniczej całego kraju. O Tow. takie, obejmujące kraj cały, starał się usilnie Chełchowski, przypisując mu ważne posłannictwo i obowiązki właśnie w tym czasie, gdy zdawało się, że naród powołanym zostanie do działalności społecznej—w instytucjach samorządu.

Zaledwie na parę tygodni przed zgonem został wybrany przez rolników całego kraju na prezesa tego Tow.

Śmierć zaskoczyła go wtedy, gdy właśnie zajęty był całą myślą o organizacji Tow.

Zmarł dn. 23 marca 1907, przeżywszy zaledwie lat 40.

Śmierć Chełchowskiego odbiła się ogólnym żalem w całym kraju powszechnie odczuwano, że kraj traci wybitną siłę, dzielnego syna-obywatela.

Ziemia Płocka, której obywatelstwo uważało Chełchowskiego za swego moralnego przewodnika i kierownika, za tego, który wielu wśród nich pobudził do szerszego życia, zorganizował ich, której wogóle mieszkańcy, bez różnicy przekonań, uznawali w Chełchowskim siłę dużą i pożyteczną dla kraju, śmierć szczerze oplakiwała.

Wyrazem ogólnego żalu po zmarłym był pogrzeb, jaki odbył się przy przewiezieniu zwłok jego z Ciechanowa do grobów rodzinnych w kościele pa-

rafialnym w Czernicach, w pow. przasnyskim. Znani ogólnie w kraju działacze zjechali na ten pogrzeb i wymownie sławili zasługi zmarłego.

Płockie Tow. rolnicze poświęciło uczczeniu pamięci Jego nadzwyczajne zebranie ogólne w dniu 17 kwietnia.

Po nabożeństwie żałobnym w kościele katedralnym zebrani z różnych okolic gubernji rolnicy zgromadzili się w sali, gdzie prezes Sieklucki poświęcił gorące, wymowne wspomnienie pamięci zmarłego swego poprzednika. Następnie zebrani prowadzili dłuższą naradę nad sposobem uczczenia tak wybitnego działacza i obywatela jakimś aktem obywatelskim, któryby na długo związany był z imieniem Chełchowskiego.

Postanowiono przeznaczyć ten fundusz, jaki zostanie po likwidacji Tow., przy uwzględnieniu poprzednim wszelkich jego zobowiązań, na rzecz uczczenia pamięci Chełchowskiego. Fundusz ten, który może wynosić przeszło rb. 4000, został wcielony do ogólnej sumy, jaka została zebrana w kraju dla uczczenia pamięci zmarłego działacza, a ta suma ogólna, postanowieniem rolników, przeznaczoną została na wytworzenie kasy im. Chełchowskiego dla popierania wydawnictw naukowych rolniczych i osób pracujących naukowo w rolnictwie.

Cześć pamięci zmarłego!

I.

W onym czasie zatamowania w kraju wszelkiego życia szerszego, publicznego i społecznego, w onym czasie ucisku wszelkiego po roku nieszczęsnym 1864, i najważniejsza wytwórczość nasza—rolnictwo nie mogło osiąść przez czas dłuższy jakiegoś środowiska, jakiegoś ogniska, w którym łączyłoby się to życie rolnicze w teoretycznych i praktycznych swych celach i zadaniach. Rolnicy nasi pozbawieni byli przez czas długi łącznika: t. zw. ziemiaństwo t. j. posiadacze większej własności, żyli odosobnieni i jedynie na jarmarkach, zabawach większych i t. p. mogli prowadzić luźne pogawędki na temat spraw rolniczych; włościństwo nie myślało nawet w owym czasie o możliwości wytworzenia ognisk wspólnych życia rolniczego. W onym czasie nie tylko jednostki, lecz i poszczególne warstwy społeczne i poszczególne gałęzie pracy twórczej, żyły same w sobie, same dla siebie, bo łączyć się, czy to dla wymiany myśli, czy dla celów praktycznych, nie mogły. Dopiero z założeniem w Warszawie Oddziału Tow. P. P. i H. otworzyła się jaka taka możność łączenia się ludzi wspólnych gałęzi pracy w grona, obradujące nad sprawami odnośnymi. Jedni z pierwszych—posiadacze większej własności wytworzyli przy Tow. sekcję rolną, która przez czas lat kilkunastu była jedynym środowiskiem dla wymiany myśli rolników z całego kraju, była niejako izbą rolniczą, w której sporo dobrych myśli się poczęło. która niejedną dobrą przysługę praktyczną okazała rolnictwu krajowemu.

Sekcja rolna, w której zebrania odbywały się początkowo raz na kwartał, a następnie—raz na miesiąc, nie mogła odpowiedzieć w zupełności pragnieniom i chęciom rolników. Dla wielu z nich do Warszawy było za daleko i pobyt w niej za drogi. To też oddawna już kielkowała u wielu myśl wytworzenia ognisk miejscowych, w których łączyłyby się interesy rolników bliższych sobie.

Wyrazem tych usiłowań były t. zw. kółka rolnicze, obejmujące niezbyt szeroki okrąg rolników. Kółka te działać zaczęły po roku 1880, lecz działały niesystematycznie, nie będąc w prawie ujawniać się i organizować w ściślejszy związek.

Niewątpliwie kółka te miały pewnego rodzaju znaczenie dydaktyczne dla rolników i pewną korzyść praktyczną.

W tym to czasie t. j. po r. 1880 do szeregu rolników wstąpiło w różnych okolicach kraju kilka sił wybitnych, tak pod względem swego ogólnego wykształcenia jako i dążeń obywatelskich społecznych. W Ziemi Płockiej, gdzie może najsilniej rozwinęły się kółka rolnicze i gdzie działalność ich była intensywniejszą może, niż gdzieindziej, kilku młodych rolników pod wodzą zmarłego ś. p. Stanisława Chelchowskiego nadało kółkom owym nie tylko wyłącznie rolnicze, lecz i ogólne społeczne zabarwienie. Nie tylko sprawy natury czysto rolniczo-ziemiańskiej były przedmiotem obrad tych zgromadzeń w wiejskich dworach, lecz i sprawy społeczne, nasuwające się samo przez się w biegu wydarzeń życia narodowego były nieraz przedmiotem szerokich dyskusji. Sprawa podniesienia rolnictwa włościan, sprawa uświadomienia chłopu polskiego w jego pojęciach politycznych i narodowych (czemu rząd zaboreczy przedewszystkiem przeciwdziałał), wiele wreszcie innych spraw, będących na dobie, z czasem stały się nawet ważniejszym przedmiotem obrad, niż sprawy rolnicze.

Nie piszemy tu historii owych kółek rolniczych, które w rozwoju życia obywatelskiego i społecznego, miały niewątpliwie spore znaczenie, być może, świadomy więcej ich dziejów, skreśli coś o nich. Z naszej strony zaznaczymy jeszcze, że spośród pierwot-

nych działaczy w kółkach owych kilku ujawniło się na szerszej arenie polityczno-społecznej.

Kółka te nie mogły zadawać w zupełności rolników, którzy, wobec zmieniających się warunków rolniczych i ekonomicznych w kraju, w obec drugiej strony postępów rolnictwa na zachodzie, coraz więcej odczuwali potrzebę zrzeszania się dla wspólnego dobra. Myśl wytworzenia jawnych towarzystw rolniczych, w których publicznie możnaby obradować, coraz silniej kielkowała i coraz więcej zagnała do podjęcia starań o zakładanie takich towarzystw. Pierwotne zabiegi jednak i starania nie zostały uwieńczone skutkiem. Dopiero w r. 1898 ziemianie kieleccy otrzymali po usilnych staraniach pozwolenie na zawiązanie Tow. rol. z siedzibą w Kielcach, obejmującego gubernię Kielecką. Po tym pierwszym kroku, droga dla innych została otwartą, zwłaszcza, że w tymże czasie rząd wydał dwie ustawy normalne, na podstawie których można było zawiązywać ogniska rolnicze: towarzystwa rolnicze, których podkładem były sprawy teoretyczne i t. zw. stowarzyszenia rolnicze (syndykaty) udziałowe, których tło główne opierało się na sprawach praktyczno-handlowych, bez wyłączenia zresztą zadań teoretycznych.

We wszystkich miastach gubernialnych zawiązały się już to towarzystwa już też stowarzyszenia rolnicze, obejmujące okręg w granicach gubernji.

Najpóźniej zostało założonym Tow. rolnicze płockie, bo dopiero w początkach roku 1901, jakkolwiek dążenia do zorganizowania się w jawne Tow. uwydatniały się w płockim za inicjatywą kółka rolników z pow. sierpskiego wcześniej, niż w innych okolicach kraju. Ziemianie płockcy postanowili wytworzyć nie stowarzyszenie, a Tow. rolnicze, jako obejmujące szerszy zakres działania.

W marcu r. 1907 ogólne zgromadzenie członków, zważywszy, że w obec zawiązania Tow. Centralnego rolniczego, obejmującego kraj cały, istnienie Tow. rolniczego płockiego gubernialnego nie ma podstaw bytu, a to ze względu na warunki, w jakich pozostaje siedziba Tow. — miasto Płock względem innych okolic kraju wskutek utrudnionej komunika-

cji, postanowiło Tow. płockie rozwiązać z d. 1 stycznia 1908 r. Natomiast postanowiono zawiązywać tow. rolnicze, obejmujące mniejsze okręgi, a więc dostępne dla najszerzych warstw rolniczych. Więc już w r. 1907, w ostatnim roku istnienia Tow. rolniczego gubernialnego, powstały trzy tow. okręgowe z siedzibami: w Płocku, Lipnie i Ciechanowie. Tow. rolnicze płockie ma objąć powiaty: płocki i sierpińskim, ciechanowskie — pow. ciechanowski, przasnyski i mławski. Te trzy tow. rolnicze okręgowe obejmują spadek po Tow. rol gubernialnym.

Istnienie tego ostatniego w ciągu lat 7 nie pozostało niewątpliwie bez pewnego znaczenia dla stosunków rolniczych okolicy Płockiej, zwłaszcza że podjęło i przeprowadziło w ciągu swego życia krótkiego kilka poważnych spraw, a niejedną może mniej doniosłego znaczenia lecz nie mniej pożyteczną, przeprowadziło dla dobra rolników miejscowych.

To siedmioletnie istnienie Tow. rol. płockiego ma swoją historję, złączoną ze sprawami i osobami, a krótki rys tej historji przedstawiamy b. członkom Tow. dla uprzytomnienia ich działalności. Dla badacza historji życia naszego rolnictwa, zwłaszcza w zakątku płockim, przyczynek ten może nie być również bez znaczenia.

II.

W krótkim streszczeniu historji siedmioletnia Tow. rol. płockiego, zwrócimy uwagę przede wszystkim na te strony działalności, które miały jakieś większe znaczenie dla ogólnego życia krajowego i społecznego, pomijając te, które miały znaczenie dla ogólnego życia krajowego i społecznego, pomijając te, które miały znaczenie bieżące, przechodnie. Wydawane corocznie bardzo szczegółowe sprawozdania objaśnią tych, którzyby chcieli zaznajomić się bliżej z ogólnym biegiem spraw Tow.

W ogóle można powiedzieć, że to wszystko, co było przedmiotem życia i wymiany myśli w stosunkach rolniczo-społecznych całego kraju w latach 1901—1908, to wszystko było przedmiotem narad, zastanawiania się członków Tow. na jego zebraniach ogólnych. Nawet życie polityczno-społeczne, w szerszym tego słowa znaczeniu, odbijało się silnie na działalności Tow.,—bo życie to zmuszało do pewnych zmian, do pewnych reform w ogólnych stosunkach rolniczych, zwłaszcza w stosunkach pracowników i w ogóle służby rolniczej. Przypomnijmy sobie, że rok 1905 i następne są to lata przełomowe dla ogólnych stosunków społecznych, co nie mogło się nie odbić takim lub innym echem na naradach ziemiańskich.

I w ogóle zauważyć można, że ten okres siedmioletnia Tow. rol. płockiego przypadał w czasie, gdy nawet sfery rządowe zwróciły silniejszą uwagę na tę najważniejszą wytwórczość rąk pracujących—rolnictwo. Ukaz państwowy, ustanawiający ministerjum rolnictwa, wskazywał na to, że rząd, który poprzednio starał się przede wszystkim o podniesienie produkcji przemysłowej i nią się głównie opiekował, aby sprowadzić do Rosji kapitały zagraniczne, zwrócił obecnie baczniejszą uwagę na rolnictwo, stanowiące podwalinę życia państwowego, co również dotyczy i naszego kraju. Ustanowienie ministerjum rolnictwa wpłynęło niewątpliwie ożywczo na poprawę stosunków rolniczych, zaczynając bowiem następowały akty i rozporządzenia tego rodzaju, jak wydanie w r. 1902 nowych przepisów o ulgach taryfowych dla przewozu przedmiotów, wpływających na podniesienie rolnictwa, jak pozwolenie na zakładanie towarzystw rolniczych, zasadniczo u nas przez czas długi tamowanych, wreszcie cały szereg odnośnych cyrkularzy i rozporządzeń, mających na celu ułatwienie i poprawę w produkcji i zbycie wytworów rolniczych.

Najważniejszym wreszcie wyrazem przejęcia się sprawami rolniczymi był Ukaz z d. 21 marca r. 1902, postanawiający wytworzenie t. zw. Rady rolniczej przy ministerjum finansów, której zadaniem miało być wyrażenie poglądu o potrzebach rolnictwa wo

góle i przemysłu rolniczego w szczególności. Na skutek tego Ukazu przy wszystkich urzędach gubernialnych wytworzyły się t. zw. komitety, które opracowały szczegółowo wykaz owych potrzeb dla danej gubernji. W naszym kraju komitety rolnicze pojęły pracę szerzej, niż to w programie było przewidzianym bo uwzględnienie potrzeb rolnictwa oparły na potrzebie rozszerzenia wolności życia społecznego, w owym czasie, za ministerjum Plewego, silnie tamowanego. Płocki komitet gubernialny zaznaczył dobitnie, że tylko nadanie samorządu ziemskiego może wprowadzić działalność produkcyjną w ogóle a rolnictwo w szczególności na tory żywsze, intensywniejsze. Wypowiadanie się takie nie było jeszcze zbyt dopuszczalne, uważane było nieco za śmiałe nawet.

Jak wiadomo, owe poglądy naszych komitetów rolniczych, jak w ogóle i cała działalność Rady Rolniczej, skończyły się na niczym. Sama Rada Rolnicza nie rozpoczęła właściwie swej działalności, więc jedynym rezultatem jej powołania pozostało ku wiecznej zapewne rzeczy pamiętce zgromadzenie do archiwum państwowego stosu papierów, uwaga bowiem państwowa i społeczna zwróconą została ku innym sprawom, szerokiej natury politycznej.

Pomimo jałowość i nieprodukcyjność pracy komitetu rol. gubernialnego płockiego, jak i innych, zaznaczymy jednak dla pamięci, że w komitecie tym zasiadali z pomiędzy członków Tow. rol.: Stanisław Chełchowski prezes Tow., Waldemar Piwnicki, prezes dyrekcji szczegółowej Tow. Kr. Z. dalej Stefan Baliński adw. przys. z Płocka, Józef Choromański z Żoch, August Jeżewski ze Skrwilna, Tomasz Sieklucki z Goleszyna, radca dyrekcji szczegółowej, Jan Turski z Żytowa, Hipolit Wąsowicz z Jasienia, Ludwik Zieliński z Wierzbicka, Jan Zieliński z Woli.

Wypadki dziejowe ostatnich 3-ech lat wyprowadziły na porządek dzienny sprawę, która zmusiła zastanowić się głęboko cały ogół rolników.

W roku 1905 w różnych okolicach kraju wynikły bezrobocia służby folwarcznej, za którymi nastąpiły żądania podwyższenia wynagrodzenia tej służby

i w ogóle podwyższenia płacy najemnej w stosunkach rolniczych.

Nie można powiedzieć, aby ziemianie nie pomyśleli i poprzednio o polepszeniu bytu pracowników rolnych. Warunki ekonomiczne i emigracja ludu na zarobki do Ameryki i Prus, wpływały stale na polepszenie warunków wynagrodzenia i bytu robotników rolnych, wreszcie nie tylko może mus, lecz i pewne poczucie społeczne składało się na to, że płaca najemnika stale wzrastała w ostatnim dziesięcioleciu.

W krótkiej historii 7-lecia Tow. płockiego mamy dowody, jak w ogóle zrzeszeni w tym Tow. posiadacze większej własności zajmowali się sprawą poprawy bytu robotników rolnych. Na porządku dziennym obrad znajdujemy corocznie niemal sprawy odnośne, podnoszone już to przez oddzielnych członków Tow., już też przez zarząd Tow. Myśl o zabezpieczeniu starości pracownika rolnego, myśl o zabezpieczeniu go w razie kalectwa lub niedołęztwa i związana z tym sprawa kas ubezpieczeniowych lub wytworzenia w ogóle instytucji emerytalnych, przytułków dla starców i kalek, zajmowały umysły rolników. Nieraz też członkowie w odczytach swych i głosach zwracali uwagę na niepomysłny w ogóle u nas stan mieszkań służby folwarcznej, jej niedostateczne odżywianie się, co wszystko razem wpływało powoli na poprawę bytu służby folwarcznej.

Usiłowania jednak, wreszcie pewne ściślej opracowane projekty odnośnie wytworzenia instytucji krajowej, któraby miała na celu zabezpieczenie robotnika w starości lub w razie kalectwa, nie zostały uwieńczone skutkiem, bo w ogóle cała sprawa jest bardzo złożoną i trudną do przeprowadzenia przez pojedyncze zrzeszenia rolników a chociażby i rolników całego kraju, zwłaszcza że rząd w ogóle nie tylko nie popierał tych usiłowań, lecz przeszkadzał im, czynił im wszelkie wstręty. To też ani „Ustawa Kasy dla niedołężnej służby folwarcznej,“ opracowana przez ogół ziemian, ani zaprojektowana przez prezesa Tow. ś. p. St. Chełchowskiego ustawa „kas pogrzebowych gminnych,“ mająca na celu pomoc rodzinie zmarłego robotnika rolnego, nie uzyskały zatwierdzenia władzy.

Lecz bądź co bądź w dziejach Tow. pozostaną na zawsze te dobre zamiary, chęci i usiłowania, postawione może na gruncie niedość praktycznym, rzeczowym dla stosunków współczesnych, lecz w każdym razie świadczące o myśli szerszej. Wyrazem tychże usiłowań była chęć wytworzenia przytułku dla starców i kalek z pośród służby folwarcznej przez zmarłego w r. 1905 członka Tow. ś. p. Juliana Gościckiego, który na cel ten ofiarował 12 morgów gruntów i dom w majątku swym w Lelicach, lecz sprawa ta na razie w obec braku dostatecznych funduszy na jej przeprowadzenie w postaci należytej nie została urzeczywistniona. W roku 1905 wynikły, jak wspomnieliśmy w różnych okolicach kraju owe w różnych okolicach kraju owe strejki służby folwarcznej, które zmusiły rolników znowu do zastanowienia się, a w rezultacie do podjęcia pewnych zmian na rzecz tych robotników.

Dla dobrej pamięci Tow. roln. płockiego zapisać należy, że członkowie jego, pierwsi w kraju, przeprowadzili u siebie pewną reformę, mającą na celu poprawę ogólną wynagrodzenia służby folwarcznej. Sprawę podjęła delegacja służbowa, która obliczyła, że wynagrodzenie dotychczas ogólnie praktykowane nie zaspakajało minimum potrzeb parobka, wobec czego zgromadzenie ogólne członków Tow. ustanowiło w r. 1905 następujące minimalne normy wynagrodzenia:

- a) dla służącego bez posyłki:
 ordynarji 10 korey
 pensji rocznej rb. 30.
 kartofli korcy 30
 opału 1. sąż. orzewa i 4 kłaftry torfu
 utrzymanie jednej krowy.
- b) dla służącego z posyłką:
 ordynarji korey 14
 pensji rocznej rb. 30
 kartofli korcy 40
 opału 1 sąż. drzewa i 4 kłaftry torfu
 utrzymanie dwóch krów.

Takie normy wynagrodzenia zostały mniej więcej przyjęte ogólnie w gub. płockiej.

Zebrań ogólnie przyjęło również projekt, już obecnie w czyn wprowadzony, zmiany terminu godzenia służby folwarcznej z d. 1 stycznia na 1 kwietnia, ponieważ przenoszenie się służby folwarcznej w pierwszych dniach stycznia połączone było, jak wiadomo z wielu niedogodnościami dla tej służby, na co niejednokrotnie zwracała uwagę opinia publiczna.

Ze spraw ogólniejszego znaczenia, mających charakter społeczno-krajowy, zaznaczyć należy także i to, że Tow. roln. w osobach ś. p. St. Chełchowskiego i Tomasza Siekluckiego przyjmowało udział w komisji, pozostającej pod przewodnictwem pomocnika generała-gubernatora warszawskiego r. t. Podgorodnikowa, ustanowionej dla opracowania zasad samorządu ziemskiego. Na ogólnych zebraniach Tow. poszczególni członkowie w odczytach i referatach podnosili sprawy, związane z zamierzonym wprowadzeniem samorządu, jako to: sprawę drogową, ubezpieczeniową, weterynaryjną, publicznej pomocy lekarskiej i t. p. wyrażając myśl, poglądy i życzenia, jak sprawy te powinny być przeprowadzane w samorządzie. Wspominamy o tym tylko, nie wyjaśniając poglądów tych bliżej, bo i samorząd nie został dotychczas w kraju wprowadzony. Dla historii tylko zapisujemy, że tak ważna sprawa, jak samorząd kraju, musiała naturalnie zajmować w swoim czasie umysł członków Tow.

Tow. roln. popierało usilnie zrzeczenie się pracowników rolnych przez urządzanie zebrań okręgowych pracowników gub. płockiej.

III.

Sprawami Tow. kierował zarząd i rada, składające się razem z 10 osób.

Członkowie zarządu i rady na posiedzeniach miesięcznych załatwiali sprawy bieżące, rozpatrywali nadchodzące do Tow. papierami wiali bieg sprawom

i rzeczom bieżącym. Te sprawy, które należały do rozpatrzenia i rozstrzygnięcia zebrań ogólnych członków były poprzednio szczegółowo rozpatrywane wśród członków zarządu i rady i następnie przedstawiane zebraniu ogólnemu z wnioskiem, wyjaśniającym pogląd zarządu na daną sprawę.

Zebrania ogólne odbywały się raz na kwartał, zwykle w miesiącach: marcu, czerwcu, październiku i grudniu. Na zebraniu w marcu zarząd przedstawiał sprawozdanie roczne z biegu spraw Tow. i odbywały się wybory ustępujących z kolei członków zarządu i rady.

Przewodniczący zebrań ogólnych powiadamiał przed rozpoczęciem obrad o sprawach, jakie były przedmiotem prac i narad Tow., — tym sposobem członkowie byli au courant całego biegu spraw Tow., nawet w szczegółach.

Rozmach działalności Tow. zaznaczył się początkowo bardzo silnie. Wytworzyło się 11 stałych t. z. delegacji, które podzieliły pomiędzy sobą pracę w poszczególnych działach wiedzy i praktyki rolniczej, obejmującą całokształt zadań i potrzeb rolnictwa.

Delegacje owe były: rolna, mechaniczno-meljoracyjna, hodowlana przemysłu rolnego, leśnictwa i ogrodnictwa, organizacji gospodarstw, służbowej i pośrednictwa pracy, gospodarstwa kobiecego i drobnego przemysłu, prawno-ekonomiczna, handlowa i t. zw. związek hodowli bydła.

W roku 1902 przybyła do powyższych delegacja ubezpieczeniowa, w r. 1904 wytworzyły się delegacje — statystyczna i wystawowa, w r. 1905 przybyła delegacja oficjalistów rolnych.

Wogóle przy Tow. działało 15 delegacji poszczególnych dla zajmowania się sprawami odnośnymi. Może źle wyraziliśmy się, napisawszy „działało“, raczej należałoby powiedzieć „miało działać“, bo tu odrazu zaznaczyć należy, że niektóre z delegacji wymienionych istniały tylko na papierze, nie zaznaczywszy swego istnienia prawie że niczym, lub też bardzo mało.

Już w sprawozdaniu za rok 1902, a więc w drugim roku istnienia Tow., czytamy utyskiwania, że

nie wszystkie delegacje odpowiedziały swemu zadaniu, a to „z powodu braku właściwie uzdolnionych i wyrobionych sił, umiejętności sformułowania i wprowadzenia w życie odpowiednio do tych sił przystosowanego programu działania i większego zainteresowania wśród ogółu.“

Jak to dalej wyjaśnia sprawozdanie — „jest to zwykły los wszelkich organów, które a priori z teoretycznego wyrozumienia powołują się do działania, a nie są wytworem powszechnie odczuwanych potrzeb praktyki życiowej.“

Utyskiwania na słabą działalność delegacji wogóle, a zwłaszcza niektórych, powtarzają się już w każdym sprawozdaniu corocznym.

Początkowo działalność niektórych delegacji była jednak bardzo żywą i twórczą. Przeprowadziły one poważniejsze prace, rzuciły wiele pożytecznych myśli.

Nie wymieniamy pojedynczo prac delegacji poszczególnych, bo nieraz i trudno przeprowadzić granicę, co było pracą delegacji a pracą zarządu Tow. lub też zebrań ogólnych. W rozdziale następnym zestawimy w krótkości działalność Tow. w poszczególnych przedsięwzięciach i pracach, a z tego zestawienia odrazu będzie można powziąć wiadomość, jakie to prace były udziałem delegacji.

Przy Tow. działały również komisje bądź stałe, dla zajmowania się sprawami, wchodzącymi w stałą czynność Tow., jako to: komisja biblioteczna i muzealna, domowa dla zajmowania się sprawami domu, bądź komisje czasowe, których zadaniem było rozpatrzenie, ewentualnie przeprowadzenie powierzonej im przez zarząd lub ogólne zebrania danej sprawy.

W roku 1902 Tow. nabyło na własność nieruchomości, składającą się z domu 1-piętrowego przy ul. Warszawskiej i posesji do tego domu należącej, wychodzącej na ul. Mostową.

Nabycie tej nieruchomości stanowiło bądź co bądź poważny czynnik w rozwoju Tow. pod względem praktycznym, bo, posiadłszy własną siedzibę z dużą salą posiedzeń, Tow. mogło rozszerzyć niejako ramy swej działalności przez większe niż przed-

tym gromadzenie zbiorów, przez wytworzenie biblioteki i t. d.

W domu tym Tow. ześrodkowało i działalność handlową, jaka się pierwotnie jako wydział oddzielny wytworzyła. Zaraz w zaraniu swego istnienia obok, że się tak wyrazimy, działalności mniej lub więcej teoretycznej, Tow. starało się rozwinąć i pewną działalność czysto praktyczną dla dobra swych członków. Wytworzona zaraz w początku delegacja handlowa postanowiła wytworzyć t. zw. biura komisowo-handlowe dla trzech okręgów gubernji. Celem tych instytucji miało być zawiązanie możliwie bezpośrednich stosunków pomiędzy wytwórcą rolniczym a odbiorcą i spożywcą, pomiędzy wytwórcą wyrobów przemysłowych i rzemieślniczych a potrzebującym ich rolnikiem.

Biura te jednak nie rozwinęły się tak, jak się ogólnie spodziewali ich projektodawcy. Jedyne dział handlowo-komisowy płocki stanął odrazu na gruncie właściwym, a to skutkiem przejęcia interesów pod domu rolniczym handlowym p. f. „Bracia Wolibner, Barczak i S-ka.“ Przez dwa lata z górą, bo do roku 1904, Tow. prowadziło t. zw. „dział handlowy“, który pozostawał pod zarządem osób, wybranych z pośród członków Tow. Jednocześnie jednak kielkowała już myśl wytworzenia w poszczególnych okręgach gubernji t. zw. stowarzyszeń rolniczych na zasadach udziałowych. W r. 1904 Tow. otrzymało pozwolenie na zawiązanie stowarzyszeń rolniczych dla okręgów płockiego, mławskiego i rypińskiego, a niedługo potem w r. 1905 i dla ciechanowskiego. Stowarzyszenie płockie przejęło cały interes działu handlowego Tow., w powstałych wymienionych okręgach otworzono składy i biura handlowe.

Nieraz dawały się słyszeć głosy pojedynczych członków, że Tow. za bardzo zajmuje się teorią, a zaniedbuje stronę praktyczną rzeczy, mającą na celu przede wszystkim pożytek i dobro praktyczne rolników. Zarzuty te, jeżeli wogóle można mówić o zarzutach tego rodzaju, były niesłuszne w przeważnej swej części. Naturalnie, Tow. nie miało możliwości ani mocy oddziaływać na podwyższenie cen

wytworów rolniczych, ewentualnie choćby regulowanie ich; nie było w stanie podtrzymać upadających gospodarstw, ale co było w jego możliwości czynić, aby okazać możliwą pomoc rolnikom w praktycznych czysto jego stosunkach, to starało się czynić. Wspomnimy tu takie sprawy doniosłej natury praktycznej dla rolników, jak sprawy ubezpieczeniowe przez wytwarzanie agentur grupy płockiej, jak różne memorjały do Tow. Kr. Z. mające na celu dobro rolników (np. memorjał w sprawie klęski nieurodzaju w r. 1900, w sprawie potrzeby pożyczek meljoracyjnych), jak przedstawienia w sprawach drogowych do różnych władz—ogólnych i miejscowych, jak starania o polepszenie hodowli (wytworzenie związku hodowli bydła pod opieką inspektora hodowlanego), jak powiększenie stacji ogierów rozplodowych w gub. płockiej, jak wydawanie świadectw ulgowych na przewóz kolejami nasion, sztuk rozplodowych, drenów i nawozów sztucznych za zniżonymi opłatami, których to świadectw Tow. wydało wogóle sztuk 255, jak starania o nawiązanie bezpośrednich stosunków z intendenturą dla sprzedaży wytworów rolniczych i t. p. wiele innych starań o pomoc w praktycznych potrzebach rolników. I na dobro Tow. zapisać należy, że te starania dotyczyły nie tylko wyłącznie stosunków czysto ziemiańskich t. zw. posiadaczy większej własności, lecz i posiadaczy własności drobnej.

W roku 1904 zebranie ogólne członków obniżyło składkę roczną do 1 rb. ażeby uprzystępnić wstępowanie do Tow. własności drobnej, dalej Tow. sprzyjało, zachęcało i pomagało do zakładania t. zw. kółek rolniczych włościańskich, zapraszało na członków korespondentów tych włościan, o których wiedziano, że mogą być w czymkolwiek pożyteczni Tow., uwzględniało, ewentualnie starało się uwzględnić te życzenia gospodarzy—włościan, które dla nich okazałyby się pożytecznymi, jak udzielenie sztabów dla rozpowszechnienia wikliny na Puszczy Kurpiowskiej, jak przedstawienie do miejscowej władzy gubernialnej o wyznaczenie inżyniera dla udzielenia wskazówek odnośnie racjonalnego przeprowadzenia rowów wśród pól włościańskich na tejże Puszczy, jak zao-

fiarowanie 3 bron sprężynowych dla gospodarzy gmin Jednorozca i Baranowa, jak częste wnioski, które tylko w części zostały przeprowadzone, odnośnie urządzania pogadank dla włościan w sprawach rolniczych i t. d. Więcej było może dobrych chęci, niż czynu w tych staraniach o polepszenie warunków rolnictwa wśród własności włościańskiej, lecz tym niemniej zaznaczyć wypada, że członkowie Tow. rekrutujący się prawie zupełnie zpośród własności większej, nie zasklepiali się wyłącznie w myśli o swoich sprawach i interesach, lecz ujmowali sprawy rolnictwa szerzej, z ogólniejszego, więcej społecznego znaczenia.

IV.

W krótkim zestawieniu uprzątniamy w dalszym ciągu działalność Tow. w ważniejszych jej objawach.

Wystawy, premjowania. W r. 1904 Tow otrzymało pozwolenie od ministerjum rolnictwa na urządzenie corocznie wystaw rolniczych powiatowych. Dla przeprowadzenia sprawy wystaw zawiązała się delegacja, w której zadaniach leżało właśnie obmyślenie całego planu przeprowadzenia rzeczy. Delegacja ta postanowiła urządzić wystawy rolnicze we wszystkich miastach powiatowych, poczynając od Płocka. Po szeregu wystaw powiatowych miała być urządzona wystawa rolnicza, obejmująca okazy całej gubernji t. j. wystawa gubernialna. Na rok 1905, jak powiedzieliśmy, naznaczoną została wystawa w Płocku. W tym celu zawiązał się komitet wystawowy płocki, w którego zadaniach leżało bezpośrednio urządzenie wystawy. Z powodu ogólnych warunków polityczno-społecznych, komitet ten zrzekł się urządzania. Zdawało się, że wystawa do skutku nie dojdzie, ale dzięki kilku energiczniejszym jednostkom pod wpływem oddziaływania p. B. Zdziarskiego, wystawa się odbyła w dniach 3—5 października 1905 r. i na ogół można powiedzieć—z powodzeniem tak pod względem dostawionych okazów, jako i pod

względem finansowym. Z kolei rzeczy miała odbyć się w r. 1906 wystawa powiatowa w Rypinie, lecz wyłoniony w tym celu komitet zrzekł się jej urządzania.

W roku 1907 odbyła się wystawa powiatowa w Ciechanowie, której urządzeniem i przeprowadzeniem całym zajmował się komitet miejscowy, wyłoniony z członków stowarzyszenia rolniczego ciechanowskiego.

Premiowania koni były urządzone 2 razy w Płocku (1904 i 1906 r.), trzy razy w Ciechanowie (w r. 1904—5—6) i raz w Rypinie (r. 1907). Na nagrody pieniężne dla odznaczonych okazów wyznaczał fundusz po rb. 600 rocznie dla gub. płockiej Zarząd miejscowy stadnin państwowych, w Ciechanowie hr. Krasieński ofiarował ze swej strony 2 razy po rb. 100. Wogóle rozdano w tym czasie za lepsze okazy koni rb. 2000.

W roku 1906 pod egidą Tow. urządzoną została przez miejscowe kółko rolnicze wystawa włościańska w Chelmicy Wielkiej, na którą Tow. przeznaczyło ze swej strony na nagrody rb. 100 i kilka listów pochwalnych.

W roku 1906 ogłoszony został konkurs wzorowych gospodarstw włościańskich, na którym nagrodzono 3-ech gospodarzy z powiatu płockiego.

Jeżeli już mowa o wystawach, to wspomnieć należy jeszcze, że Tow. bardzo często wyznaczało delegata dla zwiedzania wystaw, urządzanych w kraju lub sąsiednich prowincjach i przeznaczało od siebie medale i listy pochwalne dla odznaczonych na tych wystawach. Delegaci zdawali następnie sprawę z tych wystaw na zebraniach ogólnych.

Pokazy i konkursy praktyczne. W r. 1901 odbył się w Płocku, staraniem Tow. podczas ogólnego zebrania członków, pokaz nasion, w r. 1902 konkurs zbóż kłosowych. Jak w jednym tak i w drugim odznaczyła się, bez konkurencji, płocka produkcja nasion, działająca początkowo w Chojnowie w pow. przasnyskim, a następnie przeniesiona do Chrószcze-wa pod Ciechanowem. W roku 1901 odbył się konkurs pielników do buraków w Cieślach (patrz „Gaz.

Roln." № 1 r. 1902) i konkurs skibowców w Wempiłach („Gaz. Roln." № 42 z r. 1901). W roku 1902 odbył się konkurs pługów wyrobu miejscowego („Gaz. Roln." № 42 i 47 r. 1902) i jednocześnie pokaz siewników do buraków i próba maszyny do sadzenia kartofli, pomysłu p. Romana Szmelczyńskiego, któremu Tow. przyznało zapomogę rb. 200 na wykończenie w szczegółach tej maszyny.

W roku 1904 odbył się w Okalewie konkurs maszyn żniwnych rezultat którego ogłoszony został w sprawozdaniu z działalności T-wa za r. 1904.

Doświadczenia rolnicze. O ile względnie w części mechaniczno-meljoracyjnej działalność Tow. dość żywo się zaznaczyła, o tyle bardzo mało w części czysto rolniczej. W r. 1901 przeprowadzono doświadczenia z odmianami jęczmienia, owsa i kartofli i na tym ograniczyła się cała działalność delegacji rolnej, w zadaniach której leżały właśnie tego rodzaju doświadczenia. Tow. rolnicze rozpoczęło kroki w celu urządzenia w okolicach Płocka pola doświadczalnego w Niegłosach wraz z niższą szkołą rolniczą. Największą ofiarę na ten cel zapisał ś. p. Jan Pruski.

Konkursy teoretyczne. W r. 1905 Tow. ogłosiło dwa konkursy (№ 44 Gaz. Roln. z r. 1905) na opracowanie dzieł: pierwszy z zakresu mleczarstwa praktycznego z nagrodą rb. 200, drugi na pracę o robotach wymiarowych (akordowych) w rolnictwie z nagrodą rb. 750.

Na żaden z ogłoszonych konkursów prace nie nadeszły na termin oznaczony; następnie przedłużony nawet, wobec czego zebranie ogólne postanowiło sprawę przeprowadzenia tych konkursów w tej lub innej, może zmienionej, postaci powierzyć Tow. rolniczemu Centralnemu.

Pierwszy konkurs powstał z ofiary członka Tow. p. Adryana Chelmskiego z Okalewa, drugi z funduszu, złożonego w swoim czasie przez kółko rolników płockich z dodaniem ze strony Tow. rb. 250.

Prace statystyczne. Tow. powzięło zamiar przeprowadzenia prac statystycznych, celem zbadania stosunków rolnych gub. płockiej. Zorganizowana w tym celu w r. 1904 delegacja statystyczna starała

się wytworzyć t. zw. delegatów statystycznych gminnych, w obowiązkach których miało być dostarczanie danych odnośnych, potrzebnych dla badań i wiadomości. Przez czas jakiś ci delegaci gminni, a właściwie 50% ich, dostarczali co miesiąc dane, odnośnie stanu zasiewów, widoków urodzajów, stanu powietrza, cen zboża i t. d. Po pewnym czasie delegaci zaniedbali swą czynność tak, że już w r. 1906 Tow. nie zbierało odnośnych danych.

Na szerszą skalę Tow. zamierzyło przeprowadzenie badań statystycznych odnośnie stanu władania większej własności, co następnie miało być przeprowadzonym i dla własności, drobnej. W tym celu za zamówieni młodzi ludzie prowadzili odnośne badania w całej gubernji, na co wydaną została znaczna suma, bo z górą rb. 1400.

Dla płockiego powiatu materiały zebrane tą drogą uporządkował i opracował p. B. Zdziarski, co przedstawił w cyfrach w osobnym odczycie.

Nie znalazł się jednak człowiek chętny, któryby opracował zebrany materiał dla całej gubernji.

Badania gleboznawcze. Tow. wyznaczało corocznie rb. 200 zapomogi dla poparcia pracowni gleboznawczej przy Muzeum Rolnictwa i Przemysłu, wzajemian za co pracownia ta zobowiązała się przeprowadzać corocznie w ciągu 1 miesiąca badania gleboznawcze w gub. płockiej. Zgodnie z tą umową kierownik pracowni gleboznawczej p. Miklaszewski zbadał glebę w miejscowościach:

pow. płockiego—Kowalewku, Dębsku, Łęgu—Kasztel, Nagórkach—Olszynach, Wempiłach, Bromierzyku, Worowicach, Krubicach, Miszewie-Murow, Gulczewie.

pow. rypińskiego—Ugoszczu, Płonem, Wąmpielsku, Łapinożku, Starorypinie, Osieku, Świedziebni, Skrwilnie, Sosnowie, Nadrożu.

pow. ciechanowskiego—Opinogórze. Chrószczewie, Gostkowie, Pałukach, Lekowie.

Sprawy ubezpieczeniowe różnego rodzaju były przedmiotem częstych narad w Tow. Wspominamy o nich nie tylko ze względu na znaczenie tych spraw

dla rolników, lecz także i dla tego dobrego wspomnienia, jakie pozostawiła po sobie wśród ogółu grupa wyborowa płocka przy Tow. ubezpieczeń od gradu „Cererę”. Oto pozostały po rozwiązaniu tej grupy fundusz do podzielenia pomiędzy jej członków, a wynoszący przeszło rb. 27000, członkowie ci przeznaczyci na cele oświaty, mianowicie rb. 7000 z górą na potrzeby założenia gimnazjum polskiego w Płocku, a rb. 20000 jako fundusz żelazny na założenie szkoły rolniczej w gub. płockiej, tymczasowo odsetki tego funduszu przeznaczając na utrzymanie tegoż gimnazjum. Tak poważny fundusz dał możność założenia i prowadzenia w Płocku gimnazjum 8 klasowego.

Zapomogi i stypendja. Wspomnieliśmy, już że Tow. nie ograniczało się w swej działalności wyłącznie dla dobra członków, że wspierało ono tak instytucje użyteczności publicznej, mające większy lub mniejszy związek z celami rolniczymi, lecz wspomagało ono i ludzi, którzy pracowali lub uczyli się dla celów rolnictwa.

Prócz zapomogi dla pracowni gleboznawczej, której udzielono rb. 1200 w ciągu lat 6, Tow. wydało dla stacji oceny maszyn istniejącej przy Muzeum Rolnictwa i przemysłu rb. 300, dla stacji rolniczej w Chojnowie rb. 500 (po rb. 250 w 1901—2), dla kursów gorzelniczych w Warszawie rb. 200, na wycieczkę naukowo-rolniczą delegata do Danji rb. 150, i t. d.

Tow. stale corocznie opłacało wpisy i utrzymanie chłopców, kształcących się czy to w specjalnych szkołach zawodowych, jak w szkole koszykarstwa w Serocku, tkactwa w Stanisławowie lub niższych rolniczych, jak w Pszczelinie, w Sobieszynie.

Na koszt Tow. kształcili się w Pszczelinie: Piotr Szadkowski z Jarlut, Antoni Puszczyk z Wrogocina, Franciszek Gutkowski z Dłużniewa; w Sobieszynie: Jan Bańka z Osicka Piasecznego, Józefat Chamski z Bromierzyka, Stefan Lipski z Płocka, Władysław Uliński z Setropia, Jan Jabłonowski z Grzybowa, Aleksander Szadkowski z Żochówka. Tkactwa w

Stanisławowie uczył się na koszt Tow. Józef Gorczycki z Drobina.

Tow. przeznaczyło rb. 100, na kształcenie w sznycerstwie Feliksowi Naguszewskiemu, który jako pastuszek okazywał wybitne zdolności w sztuce rzeźbiarskiej.

Na cel wogóle wspierania uczących się wydano rb. 1155.

Wydawnictwa. Tow. wydało swym kosztem i rozpowszechniło wśród włościan wydawnictwa popularne, skreślone przez St. Chelchowskiego:

1) Jaka jest przyczyna tegorocznego nieurodzaju pszenicy czyli o Musze Heskowej i jej szkodliwości?

2) Jak uniknąć strat i zapobiec szkodom przez myszy zrzadzonym?

3) Prace stacji doświadczalnej w Chojnowie.

Odczyty. Ważnym dopełnieniem prac Tow. były wygłaszane odczyty, wynikiem których bywały nieraz wnioski członków dla przeprowadzenia ich praktycznego.

Wogóle podczas 26 zebrań ogólnych członków, 39 prelegentów wygłosiło 62 odczyty, względnie krótsze referaty na tematy następujące:

1) Michał Bojanowski:

- 1) Szkoły niższe rolnicze i projekt ustawy szkoły niższej praktycznej w Sokołówku.
- 2) Teorja i praktyka w wyższym wykształceniu rolniczym.

2) Stanisław Chaniewski:

- 3) Zadania wspólnej pracy w hodowli bydła i w mleczarstwie.
- 4) Sprawozdanie z egzaminów uczniów w szkole Sobieszyńskiej w r. 1905.

3) Stanisław Chelchowski:

- 5) Mucha heska w gub. płockiej w r. 1902.
- 6) Kasy wsparć dla służby folwarcznej na wypadek śmierci, kalectwa i niedołężnej

- starości w oświetleniu działalności instytucji zapomogowych.
- 7) O chorobach roślin, wywołanych warunkami atmosferycznymi w r. 1905.
- 4) Adrjan Chełmicki:
8) Organizacja handlu zbożowego.
9) O przemyśle rolnym.
- 5) Lud. Chełmicki:
10) O zaspokojeniu minimalnych potrzeb służącego.
11) Odpowiedzialność prawna robotników rolnych w Zachodniej Europie w zestawieniu z prawem u nas obowiązującym.
- 6) Józef Choromański:
12) Projekt mieszkania dla służby folwarcznej.
- 7) Stanisław Czekanowski:
13) Ogólna charakterystyka Danji i jej rolnictwa.
- 8) Lucjan Czaplicki:
14) Wyniki prób z maszyną do sadzenia kartofli pomysłu Romana Szmeczyńskiego.
- 9) Stanisław Dłużewski:
15) Hodowla bydła rogatego i mleczarstwo w Danji.
- 10) Stanisław Dzierzbicki:
16) Rozwój wzajemnych towarzystw ubezpieczeniowych.
17) Zastosowanie ustawy o stowarzyszeniach do stosunków rolniczych.
- 11) Ignacy Gładysz:
18) Uwagi o trwałości budowli dla zwierząt w gospodarstwie rolnym.
- 12) Wł. Gorezyński:
19) O znaczeniu badań meteorologicznych w rolnictwie.

- 13) Stefan Gościcki:
20) Jak sobie radzić wobec nieurodzaju tegorocznego (w r. 1901).
- 14) Ignacy Grabowski:
21) O naprawie stosunków służbowych.
- 15) Wład. Grabowski:
22) O źródłach zaopatrywania się Niemiec w produkty zwierzęce.
- 16) Ludomir Grendyszyński:
23) Towarzystwa rządowe wzajemnego ubezpieczenia od ognia.
- 17) Zdzisław baron Heydel:
24) Hodowla koni w Danji.
- 18) Zygmunt Kozłowski:
25) Konkurs pługów dwuskibowych w Cieszewku.
- 19) Zygmunt Kwasięborski:
26) Kultura kartofla.
- 20) Jan Lutosławski:
27) Oświata ogólna i zawodowa warstw rolniczych w Danji.
- 21) Dr. Aleks. Maciesza:
28) Najpilniejsze sprawy stosunków zdrowotnych Królestwa Polskiego.
- 22) Fel. Makomaski:
29) Słoma jako pasza i ściółka.
30) Wrażenia z wystawy rolniczej do Galicji, Szlązka, Moraw i Czech.
31) Wpływ doboru w hodowli bydła mlecznego.
32) Hodowla drobiu i wywóz jaj w Danji.
33) Związki kontroli w hodowli bydła w Danji.
34) Wyniki paszenia krów systemem duńskim.

- 23) Sławomir Miklaszewski:
35) Gleby płockie w związku z glebami Królestwa Polskiego.
- 24) Jakób Milewski:
36) O zabezpieczeniu maszyn rolniczych od wypadków nieszczęśliwych z robotnikami.
- 25) Wł. Płoski:
37) Granice intensywności gospodarstwa wiejskiego.
38) Sprawozdanie z wystawy rolniczej w Wilnie.
39) Sprawozdanie z porad w Warszawskim Tow. Hygienicznym nad uzdrowotnieniem wsi i miasteczek.
40) Sprawozdanie z wystawy włościańskiej w Miechowie
- 26) Dr. Rogóyski:
41) Sprawozdanie z doświadczeń ze zbożami jaremi i roślinami okopowymi na stacji doświadczalnej w Chojnowie w r. 1900.
- 27) T. Rudowski:
42) Mleczarstwo we współczesnej organizacji gospodarstw.
- 28) Wawrz. Sikora:
43) Sprawozdanie z wystawy rolniczej włościańskiej w Miechowie.
- 29) J. Siniarski-Czaplicki:
44) Wrażenia z wystawy rolniczej w Gdańsku.
- 30) T. Sieklucki:
45) O potrzebie drenowania.
- 31) Kaz. Strzeszewski:
46) O wystawie rolniczej włościańskiej w Chełmicy Wielkiej.
- 32) Jan Świącicki:
47) Samorząd ziemski i rolnictwo.

- 33) Roman Szmelczyński:
48) Sadzarka do kartofli.
- 34) Jan Turski:
49) O biurach wywiadowczo - komisowych i pośrednictwa pracy.
- 35) Hip. Wąsowicz:
50) Sprawa budowy i utrzymania dróg.
51) O znaczeniu meljoracji rolnych.
52) Znaczenie badań statystycznych w rolnictwie.
- 36) Zbigniew Zaniewski:
53) W sprawie walki z gruźlicą u bydła.
54) O promienicy.
- 37) Bol. Zdziarski.
55) Sprawozdanie z konkursu pielników w Cieślach (patrz „Echa płockie” Nr. 2).
56) O potrzebie założenia niższej szkoły rolniczej w Niegłosach.
57) O uprawie buraków cukrowych.
58) Związki rodzinne i ich znaczenie w utrzymaniu się na roli.
59) Instytucje samopomocy rolnej i projekt ich organizacji.
60) Płocki powiat w cyfrach—pod względem rolniczym. Dane statystyczne.
- 38) Jan Zieliński:
61) O wapnowaniu.
- 39) Lud. Zieliński:
62) O stosunkach kredytowych w rolnictwie.

Duża część tych odczytów pomieszczoną była w „Gaz. Roln.” w „Rolniku i Hodowcy“ i w „Echach płockich.” To ostatnie pismo do czasu zwinienia tegoż w r. 1905 było organem urzędowym Tow.

Biblioteka. Od początku swego istnienia Tow. myślało o wytworzeniu biblioteki poważnej, złożonej z dzieł rolniczych i społecznych. Fundament biblioteki stanowiły książki, ofiarowane przez pp. Zdziar-

skiego Bolesława, Jana Piechowskiego, Stanisława Chełchowskiego, Władysława Kanigowskiego, Augusta Siekluckiego i t. d. Corocznie Tow. wyznaczało stały fundusz na zakup książek nowych, corocznie też biblioteka powiększała się przez nowe ofiary.

W chwili rozwiązania Tow. biblioteka liczyła 675 dzieł w 0000 tomach, których wykaz szczegółowy podajemy w niniejszym sprawozdaniu.

Muzeum rolnicze zostało ufundowane przy Tow. dzięki licznym ofiarom ze strony członków Tow. i osób prywatnych. W chwili rozwiązania Tow. katalog muzeum wykazywał okazów różnego rodzaju sztuk 148.

Stacja meteorologiczna założoną została w r. 1904. Notowania stacji (barometr, termometr zwyczajny, termometry maximum i minimum, hygrometr, prędkość wiatru) przesyłane były do stacji centralnej meteorologicznej w Warszawie, która zebrane dane ustawiała w szeregi przeciętnych.

Członkowie Tow. Roln. Płockiego w ciągu 7-lecia jego istnienia:

Rok	Członkow. honorowi	Rzeczy-wiści	Korespon-denci	Razem
1901	1	340	16	357
1902	3	375	18	396
1903	3	370	22	395
1904	2	382	24	406
1905	2	369	52	423
1906	2	334	52	388
1907	2	320	52	374

Członkami honorowymi byli:
Ludwik Górski
dr. Tadeusz Kowalski
(† 1904 r.)
Jan Piechowski.

Członkowie Zarządu i rady Tow. Roln. Płockiego w ciągu 7-lecia jego istnienia.

Prezes honorowy:

Adam hr. Krasiński z Opinogóry (1901—1906).

Prezesa rzeczywiści:

Stanisław Chełchowski z Chojnowa (1901—1905).

Tomasz Sieklucki z Goleszyna (1905—1907).

Wice-Prezesi:

Tomasz Sieklucki (1902—1904).

Zygmunt Kwasięborski z Wempil (1904—1905).

Hipolit Wąsowicz z Jasienia (1905—1907)

Skarbnik:

Jan Pruski z Dyblina (1901—†1906).

Sekretarze:

Adam Grabowski z Płocka (1901—1907).

Platnym sekretarzem i prowadzącym biuro Tow. był:

Konrad Niedziałkowski (1901—1907).

Członkowie rady:

Władysław Kanigowski z Luberadza (1901—1903).

Ludwik Zieliński z Wierzbicka (1901—1905).

Bolesław Zdziarski z Ciesiel (1901—1903 i 1904—1907).

Józef Choromański z Żoch (1901—1907).

Jan Turski z Żytowa (1901—1904),

Jan Płoski z Dulska (1901—1904).

Wincenty Koskowski z Ruszkowa (1902—1903).

Andrzej Zawidzki z Worowic (1903—1904).

Władysław Płoski z Nagórk (1903—1907).

Hipolit Wąsowicz (1904—1905).

Adrian Chelmiecki z Okalewa (1904—1907).

Stanisław Chełchowski (1905—†1907).

Zygmunt Umiński z Dziembakowa (1905—1906).

Mieczysław Nostitz-Jackowski z Bogurzyna (1906—1907).

Komisja rewizyjna:

Juljan Gościcki z Lelic (1901—1905).
 Mikołaj Szempliński z Białej (1901—1907).
 Zygmunt Kwasięborski z Wempil (1901—1904).
 Józef Zborowski z Płocka (1904—1907).
 Jan Załuski z Czarnocinka (1904—1907).
 Tomasz Sieklucki (1904—1905).

**Wykaz przychodu i rozchodu
 w ciągu 7-lecia Tow. Roln. Płockiego.**

Rok	Przychód		Rozchód	
	Rb.	kop.	Rb.	kop.
1901	7764	15	2215	01
1902	4750	21	7923	97
1903	9287	84 $\frac{1}{2}$	11126	—
1904	7892	4 $\frac{1}{2}$	8216	37
1905	6479	67	7103	89 $\frac{1}{2}$
1906	7446	40	6124	27 $\frac{1}{2}$
1907	3762	40	4602	57 $\frac{1}{2}$
Razem .	47382	72	47312	09 $\frac{1}{2}$

Sprawozdanie kasowe

Przychód.

A. Wpływy ogólne:

1. Wpisy od 2 człon. à rb. 1 . rb.	2 k. —	
2. Wpis od 1 czł.	5 " —	rb. 7 k. —

B. Wpływy bieżące:

1. Zaległe składki z 1906 r. od 90 członków.	rb. 900 k. —	
2. Składki za 1907 od 56 czł.	" 541 " —	
3. Prowizja od T-stwa Snop i Ceres	" 140 " —	
4. Prowizja od Stow. Płockiego, Ciechanowskiego i Rypińskiego	" 62 " 75	
5. Procenty od sum deponow.	" 24 " 75	
6. Dochód z domu	" 2086 " 90	rb. 3755 k. 40

Razem wpłynęło w r. 1907 rb. 3762 k. 40

Pozostałość gotówki kasowej

z r. 1906	rb. 112 k. 78	
" w Banku Państwa z r. 1906.	" 30 " 69	
" w Wzajemn. Kred.	" 1422 " 95	rb. 1566 k. 42
		Rb. 5328 k. 82

za rok 1907.

Rozchód.

A. Z wpływów ogólnych: rb. — k. —

B. Z wpływów bieżących:

1. Pensje funkcjonariuszy	" 1140 " —	
2. Utrzymanie i najem lokalu	" 399 " 57	
3. Porto pocztowe i telegraf.	" 103 " 27	
4. Wydatki kancelaryjne	" 14 " 33	
5. Druk sprawozd. za r. 1906	" 105 " —	
6. Prenumerata pism	" 111 " 37	
7. Dokup książek i oprawa	" 14 " 80	
8. Stypendja	" 125 " —	
9. Wydatki na delegacje	" 154 " —	
10. à conto należności Tow. Centralnemu.	" 280 " —	
11. Wydatki nieprzewidziane	" 136 " 88	
12. Podatki, raty, utrzym. domu	" 1611 " 63½	rb. 4115 k. 85½

C. Z wpływów specjalnych:

1. Kupno domu:		
a) amortyzacja pożyczki	" 386 " 72	
b) Stow. Płock. za szopę	" 100 " —	rb. 486 " 72

Razem wydatki za r. 1907 rb. 4602 k. 57½

Remanent Kasy w gotówce na

1908 r.	rb. 147 k. 85½	
W Banku Państwa.	" 31 " 89	
W Wzajemnym Kredycie	" 546 " 50	rb. 726 k. 24½

Rb. 5328 k. 82

Przy porównaniu poszczególnych źródeł dochodu i rozchodu za r. 1907 widzimy w wpływach ogólnych nadwyżkę rb. 7, w pływach i wydatkach bieżących niedobór rb. 360 kop. 45 $\frac{1}{2}$ i w wydatkach na kupno domu również niedobór w sumie rb. 486 kop. 72, niedobór więc ogólny za 1907 r., wynoszący tym sposobem rb. 840 kop. 17 $\frac{1}{2}$, został pokryty z pozostałości z r. 1906, wynoszącej rb. 1566 kop. 42, wobec czego remanent na 1908 r. stanowi sumę rb. 726 kop. 24 $\frac{1}{2}$.

Tutaj trzeba zauważyć, że Towarzystwu należą się jeszcze składki za rok 1906, wynoszące sumę rb. 690 i za rok 1907, wynoszące sumę rb. 2355 kop. 50, że Tow. winno za r. 1906: Pracowni Gleboznawczej rb. 200, Centr. Stacji Meteorologicznej rb. 40, Tow. Dobroczynności rb. 1 kop. 50 i reszta składki Tow. Centralnemu rb. 244 kop. 30. Obok tego Towarzystwo winno Stowarzyszeniu Rolniczemu rub. 100, jako ostatnia rata za szopę od ul. Mostowej, które w r. 1908 zapłacić należy. Przytym zwrócić trzeba uwagę, że potrzebny jest jeszcze fundusz na druk niniejszego sprawozdania, wysokości którego to funduszu do chwili ukończenia druku nie można oznaczyć, jak również pewien fundusz na niezbędne a nieprzewidziane dziś drobne wydatki, wynikające z konieczności prowadzenia gospodarki przez Tow. do nowego 1908 roku.

Ogólny stan majątku

Aktywa.

I. Majątek nieruchomy:

1. Suma szacunkowa domu	rb. 20000	k. —	
2. Gruntowna restauracja	" 2827	" 29	
3. Kanalizacja i wodociągi	" 1403	" 09	
4. Skup czynszu wieczyst.	" 69	" 67	
5. Koszty kupna domu	" 83	" 60	
6. Brama żelazna	" 180	" —	
7. Szopa od ul. Mostowej	" 500	" —	
8. Szopa w podwórzu	" 1523	" —	rb. 26586 k. 65

II. Majątek ruchomy:

1. Majątek biurowy i inny	rb. 309	k. 46	
2. Drzwi do skarbcza	" 10	" —	
3. Wartość bibliot. i czasop.	" 834	" 67	
4. Wartość okazów muzealn.	" 250	" 10	
5. Urządzenie stacji Meteor.	" 250	" —	
6. 10% wkład w Tow. W.Kr.	" 100	" —	
7. 4 udz. w 4-ch Stow. Roln.	" 400	" —	
8. Gotówka w Kasie Tow.	" 147	" 85½	
9. Depozyty w Ban. Państw. i Tow. Wz. Kred.	" 578	" 39	rb. 2850 k. 47½

Razem rb. 29437 k. 12½

Pórownanie:

Aktywa	rb. 29437	k. 12½
Passywa	" 14327	" 87

Aktywa przynoszą Rb. 15109 k. 25½

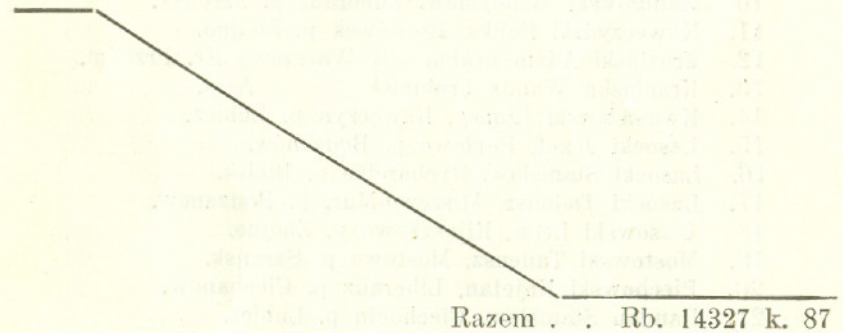
Towarzystwa.

Passywa.

I.

1. Nieumorzona pożyczka T. Kr. Z.	rb. 14227	k. 87
2. Należna Stow. Roln. ost. rata za szopę	" 100	" —
		rb. 14327 k. 87

II.

LISTA CZŁONKÓW

Towarzystwa Rolniczego Płockiego
w roku 1907.

Członkowie honorowi:

1. Górski Ludwik.
2. Piechowski Jan.

Członkowie rzeczywiści dożywotni:

3. Bogusławski Jerzy, Nakwasin p. Wyszogród.
4. Borzewski Antoni, Ugoszcz p. Zbójno.
5. Borzewski Artur, Długie p. Rypin.
6. Chełmicki Adrian, Okalewo p. Rypin.
7. Cieśliński Zygmunt, Cieślin p. Dobrzyń n. W.
8. Czartoryski Adam, Księżę—Krasne p. Maków.
9. Jeżewski August, Skrwilno p. Rypin.
10. Kanigowski Władysław, Luberadź p. Szreńsk.
11. Kaweczyński Feliks, Hornówek p. Zbójno.
12. Krasiniński Adam hrabia } Warszawa Kr. Przedm.
13. Krasinińska Wanda hrabina } № 5.
14. Kwasięborski Ignacy, Kawęczyn p. Lubicz.
15. Lasocki Józef, Peplowo p. Bodzanów.
16. Lasocki Stanisław, Rycharcice p. Bielsk.
17. Lasocki Tadeusz, Miszewo-Mur. p. Bodzanów.
18. Lissowski Leon, Kijaszkowo p. Zbójno.
19. Mostowski Tadeusz, Mostowo p. Szreńsk.
20. Piechowski Kajetan, Liberadź p. Ciechanów.
21. Ramlau Stanisław, Ciechocin p. Lubicz.
22. Rutkowski Zdzisław, Szpetal p. Włocławek.
23. Ruszczyński Julian Ks., Bronisław p. Bielsk.
24. Świecki Tadeusz, Radomice p. Lipno.
25. Szarewicz Henryk, Gozdowo p. Bielsk.
26. Turski Henryk, Kuchary p. Drobin.
27. Wernik Ludomir, Zalesie-Bronowo p. Płock.

Członkowie rzeczywiści:

28. Andrycz Kazimierz, Opinogóra p. Ciechanów.
29. Bagiński Zygmunt, Kliczewo p. Żuromin.
30. Baliński Stefan, Płock.
31. Barthel Alfred, Nadróż p. Rypin.
32. Bejt Czesław, Makolin p. Bodzanów.
33. Berg Rudolf, Chamsk p. Żuromin.
34. Białowiejski Antoni, Kenczewo p. Mławę.
35. Bojanowski Michał, Kllice p. Konopki.
36. Bojanowski Zygmunt, Bądkowo p. Ciechanów.
37. Bojanowski Henryk, Humięcin p. Konopki.
38. Bojanowska Jadwiga, Kllice p. Konopki.
39. Bojanowski Ignacy, Grudusk p. Mławę.
40. Bolechowski Kazimierz, Niszczyce p. Bielsk.
41. Bolechowski Bolesław, Świerczyn p. Drobin.
42. Boski Czesław, Gorzechowo p. Dobrzyń n. Wisła.
43. Bukowski Edmund, Miłobędzyn p. Sierpc.
44. Buraczyński Marcin, Ciechanów.
45. Chamski Stanisław, Męczenino p. Płock.
46. Chaniewski Stanisław, Radzimowice p. Strzegowo.
47. Charzyński Stanisław, Rostkowo p. Starożeby.
48. Charzyński Aleksander, Zielona p. Żuromin.
49. Chełmicki Ludwik, Dziewanowo p. Rypin.
50. Chełmicki Stanisław, Zgagowo p. Sierpc.
51. Chełmicki Bronisław, Kowalki p. Rypin.
52. Chełmicki Jan, Wyręba p. Rypin.
53. Chmielewski Kazimierz, Wierzbowo p. Ciechanów.
54. Chmielewski Bolesław, Włoczewo p. Płock.
55. Choromański Józef, Żochy p. Gąsocin.
56. Choromańska Aniela, Żochy p. Gąsocin.
57. Choromański Zygmunt, Gostkowo p. Ciechanów.
58. Cichowski Adam, Żbiki p. Przasnysz.
59. Cichowski Anastazy, Rościszewo p. Biezuń.
60. Cybulski Alfred, rejent w Płocku.
61. Cypryski Włodzimierz, Szulmierz p. Ciechanów.
62. Cypryski Kazimierz, Kotermań p. Ciechanów.
63. Cypryski August, Dziegielewo p. Bielsk.
64. Czaplicki Antoni, Osiek p. Wyszogród.
65. Czaplicki Lucjan, Grąbiec p. Sierpc.
66. Czosnowski Paweł, Rzęgnowo p. Przasnysz.
67. Czosnowska Marya, Rzęgnowo p. Przasnysz.

68. Dembowski Jan, Przedwojowo p. Ciechanów.
69. Dmowski Wacław, Głowina p. Dobrzyń n. Wisłą.
70. Doberski Kazimierz, Dąbek p. Mławę.
71. Dobrzański Ludwik, Rostkowo p. Przasnysz.
72. Domaszewski Bolesław, Ujazdowo p. Ciechanów.
73. Domaszewski Jan, Brodzięcín p. Gąsocin.
74. Dramiński Ludwik, Czerniewo p. Starożeby.
75. Drwęski Kazimierz, Mierzynek p. Lubicz.
76. Duczyński Ludwik, Szumsk p. Przasnysz.
77. Duczyński Konstanty, Siecień p. Płock.
78. Duczyński Leon—Józef, Zawady p. Przasnysz.
79. Dzierzbicki Stanisław, Warszawa, Chmielna 14.
80. Dzierwanowski Kazimierz, Grodkowo p. Wyszogród.
81. Dziewanowski Wacław, Lęg p. Bielsk.
82. Fryben Władysław, Borowiczki Płock.
83. Gadanowicz Wojciech, Węgrzynowo p. Maków.
84. Gerlach Jan, Badurki p. Bodzanów.
85. Gierzyński Stanisław, Antoniewo p. Sierpc.
86. Glücksman Juljusz, Maławieś p. Wyszogród.
87. Gładysz Ignacy, Zagoty p. Bielsk.
88. Gniazdowski Antoni, Łapinozek p. Rypin.
89. Gniazdowska Zofia, Nowa-Wieś p. Lipno.
90. Gniazdowski Stanisław, Nowa-Wieś p. Lipno.
91. Gniazdowski Izidor, Warpalice p. Rypin.
92. Gockowski Wojciech, Rembielino p. Dobrzyń n. W.
93. Godlewski Zygmunt, Kłokock p. Lipno.
94. Godlewski Gustaw, Białoskóry p. Sierpc.
95. Gorczyński Florjan, Ogorzelice p. Bielsk.
96. Gorecki Roman, Obrowo p. Lubicz.
97. Gorecki Stanisław, Starożeby.
98. Górecki Kazimierz, Pilichowo p. Płońsk.
99. Gorzechowski Adam, Dębsk p. Bielsk.
100. Gorzechowski Franciszek, Komonin p. Strzegowo.
101. Gorzechowski Ludwik, Karsy p. Drobin.
102. Gorzechowski Michał, Myślborzyce p. Dobrzyń n. W.
103. Gorzechowski Stanisław, Żukowo p. Raciąż.
104. Gościcki Czesław, Piączyn p. Starożeby.
105. Gościcki Kazimierz, Cetlin p. Bielsk.
106. Gościcki Stefan, Tulibowo p. Dobrzyń n. Wisłą.
107. Goślicki Józef, Rękawczyn p. Sierpc.
108. Goszczyński Stanisław, Podkrajewo p. Mławę.
109. Goszczyński Antoni, Łęki p. Ciechanów.

110. Grabowski Adam, Płock.
111. Grabowski Karol, Mokrzk p. Bielsk.
112. Grabowski Władysław, Setropie p. Drobin.
113. Gumowski Jan, Kosin p. Bodzanów.
114. Gutkowski Ignacy, Śmiećino p. Ciechanów.
115. Handelsman Artur, Cekanowo p. Płock.
116. Halik Bronisław, Kostery p. Bielsk.
117. Hendzel Adam, Płock.
118. Hłowiecki Janusz, Sulencice p. Sierpc.
119. Jabłoński Konstanty, Brwilno p. Płock.
120. Jabłoński Paweł ks., Bielsk.
121. Jackowski-Nostitz Mieczysław, Bogurzyn p. Mławę.
122. Jaworowski Jan, Unikowo p. Konopki.
123. Kamiński Juljusz, Szasty p. Płońsk.
124. Kanigowski Roman, Sulerzyż p. Ciechanów.
125. Krankowski Ignacy, Karnkowo p. Lipno.
126. Krankowski Antoni, Oleszno p. Włocławek.
127. Karczewski Teodor, Żabowo p. Drobin.
128. Karczewski Jan, Żabowo p. Drobin.
129. Karski Juljusz, Kisielewo p. Dobrzyń n. Wisłą.
130. Karski Maksymiljan, Mogielnica p. Bielsk.
131. Karwowski Adam, Sambórz p. Bodzanów.
132. Kasperkiewicz Jan Ramutówko p. Płock.
133. Kasperkiewicz Rajmund, Piastowo p. Sierpc.
134. Kliki Bronisław, Windyki p. Mławę.
135. Klimkiewiczowa Józefa, Goślice p. Płock.
136. Kłoczowski Józef, Bogdany p. Chorzele.
137. Knopiński Czesław, Płock.
138. Koperczyński Tadeusz, Karwosieki p. Dobrzyń n. W.
139. Kosiński Adam, Nadółki p. Płońsk.
140. Kosiński Bronisław, Drogiszka p. Mławę.
141. Koskowski Wincenty, Ruszkowo p. Dobrzyń n. Dr.
142. Koskowski Stanisław, Stanowo p. Bodzanów.
143. Kozarzewski Zbigniew, Głinojeck p. Strzegowo.
144. Kozłowski Zygmunt, Cieszewko p. Drobin.
145. Kozłowski Jan, Kleniewo p. Bielsk.
146. Kozłowski Kajetan, Kozłowo p. Drobin.
147. Kozłowska Lucyna, Kozłowo p. Drobin.
148. Krajewski Józef, Wola Dębska p. Mławę.
149. Krępeć Wiktor, Gójsk p. Sierpc.
150. Krośnicki Antoni, Choszczewka p. Przasnysz.
151. Kryński Grzegorz, Dzierżanowo p. Wyszogród.

152. Kühn Gustaw, Płock.
153. Kuncman Robert, Płock.
154. Kunkiel Eugenjusz, Drobin.
155. Kunkiel Marya, Drobin.
156. Kwiatkowski Ludwik, Milewko p. Drobin.
157. Kwiatkowski Władysław, Biskupice p. Drobin.
158. Kwiatkowski Józef, Sułkowo p. Ciechanów.
159. Kwasięborski Zygmunt, Wempiły p. Drobin.
160. Lamparski Józef, Ostrowite p. Rypin.
161. Lasocki Bronisław, Sierakowo p. Przasnysz.
162. Lasocki Franciszek, Ignackowo p. Lipno.
163. Lentz Karol, Kobylin p. Ciechanów.
164. Lilienthal Herman, Płock.
165. Linowski Mieczysław, Steklin p. Lipno.
166. Lisicki Graecyan, Murkowo p. Wyszogród.
167. Lissowska Helena, Kijaszkowo p. Zbójno.
168. Łada Józef, Gołymin p. Ciechanów.
169. Łebkowski Tadeusz, Pawłowo p. Ciechanów.
170. Łebkowski Stanisław, Pawłowo p. Ciechanów.
171. Łempicki Karol, Sękowo p. Bielsk.
172. Łempicki Zygmunt, Warzyn p. Sierpe.
173. Machciński Jan, Przeradz p. Biezuń.
174. Machciński Józef, Leszczyno p. Bielsk.
175. Majdecki Aleksander, Płock.
176. Makomaski Felicyan, Szczyrzyn p. Ciechanów.
177. Makomaski Jan, Drogiszka p. Konopki.
178. Małowieski Konstanty, Lasocin p. Wyszogród.
179. Majer Edmund, Kobuszyn p. Szreńsk.
180. Majer Feliks, Trzaski p. Szreńsk.
181. Majer Ksawery, Podole p. Skepe.
182. Mejer Ludwik, Jarezechowo p. Lipno.
183. Mieczkowski Teofil, Chromakowo p. Żuromin.
184. Mieczynski Józef, Chudzyńko p. Drobin.
185. Mierzejewski Adam Józef, Gumowo p. Ciechanów.
186. Milewski Jakób, Rembówko p. Ciechanów.
187. Milewski Michał, Niestumie p. Ciechanów.
188. Milawski Józef, Osiek p. Ciechanów.
189. Modelski Stefan, Kluczewo p. Płońsk.
190. Molsdorff Bronisław, Piotrkowo p. Zbójno.
191. Niedźwiecki Jan, Wierznica p. Dobrzyń n. Wisłą.
192. Niemirowski Adam, Cwiersk p. Raciąż.
193. Nowca Władysław, Halin p. Dobrzyń n. Wisłą.

194. Około-Kulak Józef, Biezuń.
195. Olesza Edward, Zamek Szreński p. Szreńsk.
196. Olszewski Konrad rejent, Mława.
197. Olszyński Stanisław, Kosinki p. Mława.
198. Orłowski Józef, Makówiec p. Lipno.
199. Ostrowski Antoni, Leszno p. Przasnysz.
200. Ostrowski Jerzy Dr., Obrębiec p. Przasnysz.
201. Ostrowski Roman, Złotopole p. Lipno.
202. Ossowski Leopold, Staroguby p. Strzegowo.
203. Ossowski Józef rejent, z Mławy.
204. Pęski Stanisław, Goślice p. Płock.
205. Piętka Eugenjusz, Dzierzgowo p. Przasnysz.
206. Pilitowski Antoni, Chudzyńko p. Bielsk.
207. Piwkowski Adam, Krasne p. Maków.
208. Piwnicki Waldemar, Płock.
209. Piwnicki Zygmunt, Starorypin p. Rypin.
210. Piwnicki Ignacy, Kuchary p. Drobin.
211. Plater Roman hrabia, Skrwilno p. Rypin.
212. Płoski Anioni, Pałuki p. Ciechanów.
213. Płoski Jan, Dulsk p. Dobrzyń n. Drwęcą.
214. Płoski Władysław, Nagórki p. Drobin.
215. Płoska Marya, Nagórki p. Drobin.
216. Płoski Bolesław, Sokołowo p. Dobrzyń n. Dr.
217. Podczaski Józef, Koziróg Leśny p. Dobrzyń n. W.
218. Podkóliński Adam, Wiksin p. Mława.
219. Podkóliński Jan, Mostowo p. Szreńsk.
220. Prądzyński Feliks, Osiek p. Rypin.
221. Prądzyński Bolesław, Sumin p. Lipno.
222. Pruski Bronisław, Płomiany p. Dobrzyń n. Wisłą.
223. Pruski Karol, Strużewo p. Dobrzyń n. Wisłą.
224. Rajkowski Franciszek, Dr., Ciechanów.
225. Reinhard Karol, Szydłówek p. Mława.
226. Reinhard Tadeusz, Dzierzgowo p. Przasnysz.
227. Reinhard Gustaw, Obrąb p. Przasnysz.
228. Rieboldt Erwin, Piórkowo p. Rypin.
229. Rościszewski Antoni, Bromierzyk p. Starożeby.
230. Rościszewski Antoni, Rempin p. Sierpe.
231. Rościszewski Ryszard, Borkowo-Wielkie.
232. Rościszewski Edward, Radomin p. Dobrzyń n. Drw.
233. Rościszewski Józef, Sadłowo p. Rypin.
234. Rościszewski Feliks, Podleck p. Bodzanów.
235. Różycki Kazimierz, Jastrzębie p. Lipno.

236. Różycki Stefan, Bądkowo p. Dobrzyń n. W.
237. Rudowski Tadeusz, Rumoka p. Mławę.
238. Rudowski Edward, Tomkowo p. Dobrzyń n. Drw.
239. Rudowski Michał, Grzebsk p. Mławę.
240. Rudowski Ignacy, Krępa p. Mławę.
241. Ruszczyński Sylwester, Rutki-Krupy p. Ciechanów.
242. Rutkowski Władysław, Turowo p. Starożeby.
243. Rutkowski Waclaw, Szafarnia p. Dobrzyń n. Drw.
244. Rykaczewski Leon, Parzeń p. Płock.
245. Rykowski Stanisław, Krzynowl.-Wielka p. Chorzele.
246. Schürr Władysław, Łukowe p. Gąsocin.
247. Śliwowski Władysław, Bońkowo p. Szeńsk.
348. Sieklucki Tomasz, Goleczyn p. Sierpc.
249. Siemiątkowski Józef, Wapielsk p. Rypin.
250. Siniarski-Czaplicki Jan, Kowalewko p. Płock.
251. Ślaski Zygmunt, Ciechanów.
252. Smoleński Michał, Kluszewo-Stare p. Ciechanów.
253. Smoleński Bronisław, Rombierz p. Ciechanów.
254. Śniechowski Stanisław, Śniechy p. Sierpc.
255. Sowiński Konrad, Suszewo p. Lipno.
256. Stołowski Jakób, Leksyn p. Bodzanów.
257. Strzeszewski Kazimierz, Płock.
258. Strzeszewski Henryk, Płonna p. Starożeby.
259. Strzelecki Stefan, Wadkowo p. Gąsocin.
260. Strumiłło Marcełi, Kosiny-Stare p. Mławę.
261. Sujkowski Tadeusz, Wkra p. Strzegowo.
262. Sulimierski Józef Dobre p. Dobrzyń n. Drw.
263. Sumiński Piotr, Nażewo p. Ciechanów.
264. Suwald Bolesław, Płock.
265. Święcicki Henryk, Nowawieś p. Lipno.
266. Święciki Jan, Płock.
267. Święcki Antoni, Rzewin p. Płońsk.
268. Święcki Kajetan, Kielki p. Raciąż.
269. Szempliński Klemens, Kuchary p. Bielsk.
270. Szempliński Mikołaj, Biała p. Płock.
271. Szarewicz Waclaw, Psary p. Bielsk.
272. Szmagier Teodor, Borkowo-Kościelne p. Sierpc.
273. Tabęcki Jacek, Gnojno p. Mławę.
274. Tański Antoni, Koleczyn p. Bielsk.
275. de Thun Ignacy, Koziebrody p. Raciąż.
276. de Thun Wincenty, Kodłutowo p. Raciąż.
277. Trelewicz Marjan, Gilino p. Bielsk.

278. Turski Jan, Maliszewko p. Starożeby.
279. Ujazdowski Julian, Nagórki p. Drobin.
280. Ujazdowski Gustaw, Kowalewo p. Drobin.
281. Umiński Zygmunt, Dziembakowo p. Sierpc.
282. Waśniewski Florjan, Schabajewo p. Sierpc.
283. Waśniewski Henryk, Giżyno p. Bielsk.
284. Waśniewski Stanisław, Radzanowo p. Płock.
285. Waśniewski Franciszek, Zaborowo p. Mławę.
286. Wąsowicz Hipolit, Jasień p. Dobrzyń n. Wisłą.
287. Wąsowicz Hipolit, Warszawa, Aleje Ujazdow. 14.
288. Wąsowicz Waclaw, Kamień p. Dobrzyń n. Wisłą.
289. Wąsowicz Tomasz, Zaduszniki p. Włocławek.
290. Wieliczko Władysław, Żukówko p. Raciąż.
291. Wieliczko August, Smoszewo-Krasino d. Sierpc.
292. Wiłczyński Adolf, Opinogóra-Dolna p. Ciechanów.
293. Wiloch Franciszek, Kobylniki p. Wyszogród.
294. Wiśniewski Władysław, Kossobudy p. Raciąż.
295. Włodek Józef, Lekowo p. Ciechanów.
296. Wiórkiewicz Bolesław, Gniewkowo p. Wyszogród.
297. Wodziński Stefan, Karwacz p. Przasnysz.
298. Wolibner Aleksander, Piotrowo p. Płock.
299. Wolibner Waclaw, Gulczewo p. Płock.
300. Wolibner Józef, Bojanowo p. Sierpc.
301. Wolibnerowa Marya, Gulczewo p. Płock.
302. Woldenberg Maurycy, Rudaw p. Dobrzyń n. Drw.
303. Wołowski Ludwik, Sokolniki p. Płońsk.
304. Zakrocki Władysław, Płock.
305. Zaleski Marcin, Kostrogaj p. Płock.
306. Załuski Jan, Czarnocinek, Warsz. Nowy-Świat 37.
307. Zawadzka Julja, Grzybowo p. Ciechanów.
308. Zawadzki Leopold, Rakowo p. Wyszogród.
309. Zawidzki Andrzej, Worowice p. Bodzanów.
310. Zawidzki Edward, Blichowo p. Bodzanów.
311. Zborowski Józef rejent, Płock.
312. Zglinicki Paweł, Romatowo p. Sierpc.
313. Zdziarski Bolesław, Ostrzykowo p. Starożeby.
314. Zdziarski Władysław, Zasady p. Rypin.
315. Zieliński Ludwik, Wierzbick p. Lipno.
316. Zieliński Władysław, Skępe.
317. Zieliński Jan, Wola p. Lipno.
318. Zieliński Konstanty, Srebrna p. Płock.
319. Żochowski Władysław, Rypin.
320. Życki Waclaw, Pawłowo-Kościelne p. Przasnysz.

Członkowie korespondenci:

321. Arasz Franciszek, Rościszewo p. Sierpc.
322. Biedrzycki Lucjan, Ułtowo p. Bielsk.
323. Bojanowski Mieczysław, Śmiłowo p. Bielsk.
324. Biegański Jan, Skepe.
325. Chiczewski Józef, Bombalice p. Bielsk.
326. Chorzewski Jan, Chorzewo p. Bielsk.
327. Cendrowski Franciszek, Jasień p. Dobrzyń n. W.
328. Dobrski Adam Giżyno p. Bielsk.
329. Gościcki Antoni, Płock.
330. Gierzyński Antoni, Gozdowo p. Bielsk.
331. Grabowski Paweł hrabia Mała-wieś p. Wyszogród.
332. Grabowski Józef, Osiek p. Wyszogród.
333. Gurbki Ludwik, Mała-wieś p. Wyszogród.
334. Gutkowski Stanisław, Dziedzice p. Bielsk.
335. Jaworski Franciszek, Warzyn p. Sierpc.
336. Kosiński Ignacy Dr. Chrószczewo p. Ciechanów.
337. Kuźmiński Alojzy, Leszczyno Księżę p. Bielsk.
338. Kotarski Zygmunt, Petersburg, Admiraltejs. K. 9.
339. Krasiewicz Aleksander, Główna p. Dobrzyń n. W.
340. Kozakiewicz Jan, Goślice, p. Płock.
341. Leśniewski Stanisław, Sobieszyn p. Iwanogród.
342. Lewicki Władysław, Leszczyno-Ks. Bielsk.
343. Łuczycki Antoni, Bardony p. Ciechanów.
344. Maciesza Aleksander, Płock.
345. Natanson Michał, Sanniki.
346. Niedziałkowski Konrad, Płock.
347. Nowicki Jan, Grędzice p. Ciechanów.
348. Pyttel Wincenty, Świerczyn p. Drobin.
349. Pokorski Antoni, Gilino p. Bielsk.
350. Przedpełski Wacław, Kobylniki p. Wyszogród.
351. Pęski Stanisław, Kowalewo p. Drobin.
352. Pęski Henryk, Józinek p. Bielsk.
353. Płoski Eugenjusz, Płock.
354. Rogóyski Kazimierz Dr., Kraków Karmelicka 17.
355. Sąchocki Adam, Kowal p. Raciąż.
356. Sikora Wawrzyniec, Liszyno p. Płock.
357. Szczepański Roman, Grodkowo p. Wyszogród.
358. Szmelczyński Roman, Płock.
359. Szulc Wawrzyniec, Szumsk p. Przasnysz.
360. Staszewski Dominik, Płock.

361. Szwed Michał, Zamoście p. Sierpc.
362. Strzeszewski Roman, Borowiczki p. Płock.
363. Szadkowski Marjan, Chudzynek p. Drobin.
364. Szewczykowski Józef, Lelice.
365. Szymański Leopold, Krubice p. Bodzanów.
366. Turowski Marceli, Dzierżanowo p. Wyszogród.
367. Woliński Stanisław, Tehórz p. Płock.
368. Zaniewski Zbigniew, Płock.
369. Zawistowski Franciszek, Ciachcin p. Bielsk.
370. Ziatkowski Antoni, Bardunki p. Ciechanów.
371. Żukowski Aleksander, Rościszewo p. Sierpc.
372. Zawadzki Franciszek, Sierpc.

SPIS KSIĄŻEK

z wydawnictw, znajdujących się w bibliotece

Towarzystwa Rolniczego Płockiego.

I.

**Uprawa roślin, gleboznawstwo, fizjologia roślin,
chemia rolnicza, nauka o nawozach.**

1. 4. Chelchowski Stanisław. O uprawie owsa, 1898-
2. 8. Łuniewski T. Jak należy uprawiać kartofle, 1899.
3. 13. Szaniawski Z. A. O niektórych własnościach zboża 1886.
4. 17. Gałęcki W. O nawozach sztucznych, 1898.
5. 23. Karpiński W. Rutkowski T. Kalendarz dla uprawiających buraki, 1900.
6. 35. Kotarski J. Przewodnik rolniczy, 1868.
7. 27. Ullman M. Wapno i margiel, 1894.
8. 38. Belza J. Rys chemii rolniczej, 1852.
9. 41. M. F. Wiadomości z chemii rolniczej, 1851.
10. 49. Kudelka Sz. Burak cukrowy i jego uprawa, 1895.
11. 51. Rümpler U. Dr. Die künstliche Düngestoffe, 1889.
12. 53. Heiden E. Dr. Nauka o nawoz. i stat. roln., 1875.
13. 55. Blomeyer A. Dr. Uprawa roślin motylkowych, 1894.
14. 58. Heinrich H. Dr. Nawóz i nawożenie, 1893.
15. 62. Strzelecki A. Gospodarstwo pastewne, 1876.
16. 67. Sikorski J. F. Mechanicz. uprawa gleby, 1898.
17. 69. Czarnowski Fr. Wpływ wapna na rolę, 1888.
18. 70. Jentys St. Dr. Nawozy pomocnicze, 1897.
19. 73. Mejer J. Kartofle, ich uprawa i zastosowanie, 1897.
20. 78. Godlewski E. i Dobrski M. Własność absorbcyjna ziemi, 1880.
21. 80. Gałęcki W. Pałace kwestje nawozowe, 1897.
22. 83. Wolski J. Materiały do sztucz. nawozów, 1857.
23. 84. Peplowski W. Szkółki zbożowe, 1889.
24. 86. Wagner P. Dr. Nawożenie azotem i saletrą, 1895.
25. 94. Wagner P. Dr. Zuzle Thomasa, 1894.
26. 96. Noskowski W. Kultura lnu w Belgii, 1871.
27. 111. Sempołowski A. Dr. Ogólna uprawa roli, 1884

28. 114. Szybiński W. Sztuczne nawozy, 1893.
29. 116. Olesków J. Dr. Podręcznik do hodowli nasion, 1885.
30. 118. Wagner P. Dr. Podniesienie plonów za pomocą nawożenia azotem, 1892.
31. 119. Wagner P. Dr. Zasady racjonalnego używania nawozów sztucznych, 1901.
32. 141. Mukulowski S. Podręcznik chemii rolniczej 1897.
33. 156. Krafft G. Dr. Uprawa roślin gospodarskich 1897.
34. 158. Tomaszewski W. O upr. roli i zasil. jej naw. 1899.
35. 159. Rizler E. Uprawa pszenicy, 1890.
36. 160. Бильдерлингъ П. Удобрен. въ теор. и на практ. 1891.
37. 161. Maercker. M. Dz. Nawozy potażowe, 1893.
38. 171. Chelchowski St. Uprawa ziemniaków, 1900.
39. 173. Liebig J. Chemia rolnicza i fizjologiczna, 1866.
40. 179. Müntz et Girard. Straty azotu w mierzwie, 1894.
41. 181. Будринъ П. Искусственные, преимущественно азотистыя удобрения, 1888.
42. 188. Габерландтъ Ф. Общее растениеводство 1880.
43. 202. Сибирцевъ Н. Обзоръ почвен. типовъ Россіи, 1818.
44. 203. Fürst K. Dr. Sciółka torfowa, 1896.
45. 206. Stift A. Die krankheiten der Zuckerrüben, 1900.
46. 208. Палладинъ В. Физиология растений, 1891.
47. 214. Вотчалъ Е. О движеніи пасоки въ растеніи, 1897.
48. 215. Jaroszewski Z. Uprawa roślin zbożowych i pastewnych.
49. 224. (kursa) Fizjologia i anatomia roślin, 1869.
50. 246. Oczapowski M. Uprawa zbóż i roślin groszk., 1836.
51. 247. — O nawozach, 1835.
52. 249. — Uprawa roślin ogólna, 1836.
53. 250. — Uprawa roślin fabrycznych, 1893.
54. 250. — Rzut oka na teraźniejszy stan gospodarstwa w klimacie północn., 1830.
55. 74. Heinrich R. Dr. Margiel i marglowanie, 1898.
56. 141. Mukulowski S. Podręczn. Chem. roln. 1897.
57. 128. (Zbiorowe) Uprawa pod zboża wiosenne, 1900.
58. 219. Natanson M. Dr. Uprawa roślin okorowych, 1900.
59. 210. Будринъ П. Данныя по культурѣ сельско-хозяйств. растеній, 1899—0.
60. 263. Oczapowski M. Uprawa gruntu, 1835.

61. 512. Instrukcja dla doświadczalni polowych.
 62. 473. Chelchowski St. Owies (odbit. z Encykl. roln.)
 63. 474. Chelchowski St. Spostrzeżenia grzyboznawcze.
 64. 497. Сибирцевъ. О почвахъ Привислянс. края, 1895.
 65. 503. Sempołowski. Wynik prac St. Doświadczaln. w Sobieszynie 1901/3
 66. 264. Małachowski P. O uprawie mechanicznej roli, 1896.
 67. 272. Böhmer E. Dr. Zbiór i przechowywanie roślin pastewnych, 1901.
 68. 273. Natanson M. O nawożeniu obornikiem, 1901.
 69. 279. Majer A. D. Kartofle, ich uprawa i zastosowanie 1899.
 70. 282. Funk A. i P. Sorauer. Ochrona roślin, 1899.
 71. 283. Jełowiecki A. Wskazówki gospodarskie, 1897.
 72. 288. Karpiński W. J. Dr. Szczerk, 1901.
 73. 220. Karpiński W. Dr. Choroby buraków cukrowych, 1901.
 74. 295. Brühl R. Nauka o nawozach i statystyka rolna, 1874.
 75. 299. Jankowski St. Rolnictwo czeskie, 1901.
 76. 303. Kudelka S. Dr. Burak cukrowy i jego uprawa, 1895.
 77. 310. Brühl R. Tablica nawozów, 1871.
 78. 312. Jak powinni gospodarze uprawiać buraki cukrowe, 1890.
 79. 314. Fudakowski Z. W sprawie nasion buraków cukrowych, 1834.
 80. 315. Karpiński W. Dr. Nematody jako przyczyna małych plonów buraków, 1897.
 81. 316. Gawroński F. Szkodniki i choroby buraków cukrowych, 1891.
 82. 318. Soldraczyński I. Wskazówki dla gospodarstwa wiejskiego, 1879.
 83. 326. Regnault M. Cours élémentaire d'agriculture.
 84. 330. Girardin I. Cours élémentaire d'agriculture.
 85. 332. Schwerz I. Anteilung zum praktischen Ackerbau, 1857.
 86. 333. Garparin. Cours d'agriculture, 1844.
 87. 334. Wolf E. Dr. Die naturgesetzlichen Grundlagen des Ackerbaues.
 88. 335. Babo A. Der Tabak und seine Anbau. 1852.

89. 337. Scheide K. Die Tabaks flanze, 1890.
 90. 338. Elsner J. Opis gospodarstwa trypolowego, 1836.
 91. 341. Schlipf J. Populares handbuch der Landwirthschaft 1884.
 92. 342. A. M. J. Z. Uwagi gospodarskie Albrechta Bloka, 1839.
 93. 496. Броунъ. Дикій рисъ, 1904.
 94. 465. Miklaszewski. Rozbiory mechaniczne gleb Opinogórskich.
 95. 488. Rogóyski. Prace St. Doświadczalnej w Chojnowie, 1904.
 96. 484. Отоцкий. Почвовѣдѣніе, 1903, 1905, 1906.
 97. 493. Miklaszewski. Rozbiory mechanicz. gleb Chojnowskich, 1903.
 98. 480. Piasecki. Chmielarstwo, 1903.
 99. 490. Malewski. Materjały do gleboznawstwa polskiego, 1900.
 100. 344. Liebig J. Chemische Briefe, 1845.
 101. 346. André' E. Nauka uprawy konicyzny czerwonej, 1836.
 102. 338. Hollefreund K. Theoret-praktisches Anleitung zur der Landwirtschaft, 1830.
 103. 252. Rozenberg-Lipiński. Wykład teoryi uprawy ziemi, 1872.
 104. 353. Nobis R. Książka podręczna gospodarstwa wiejskiego, 1851.
 105. 354. Schubert M. Dr. Die Pflanzenkunde, 1855.
 106. 366. Stöckhardt J. Die Schule der Chemie, 1860.
 107. 367. Regnault Kurzes Lehrbuch der anorganischen chemie.
 108. 366. Stöckhardt J. Die Schule der Chemie, 1860.
 109. 370. Ebert C. Vademecum für den Landvirth. 1857.
 110. 378. Schneider H. Gospodarstwa wiejskie, 1860.
 111. 383. Stebler T. i Schröter. Rośliny pastewne i łąkowe.
 112. 384. Stutzer A. Dr. Nauka o nawozach, 1902.
 113. 397. Pogadanki rolnicze, 1902.
 114. 398. Sempołowski A. Dr. Kamianka i jej tępienie.
 115. 399. Дальни И. и К. Визе. Значеніе и пригъненіе мюскадрини въ борьбѣ со свеклов. долгоносикомъ.
 116. 419. Chelchowski St. Rozbiory ziemi, wykonane w pracowni chemicznej stacyi doświadczalnej w Halli.

117. 420. Chełchowski St. O musze heskiej, 1902.
 118. 424. Godlewski E. O pokarmach roślinnych i sztucznych nawozach, 1902.
 119. 338. Pohl J. Fizjologia roślin w zastosowaniu do rolnictwa.
 120. 526. Chełchowski St. O uprawie owsa, 1904.
 121. 539. Stacje doświadczalne w Król. Polskim, 1904.
 122. 561. Jankowski A. Najważniejsze rośliny pastewne, 1901.
 123. 573. Szymański A. Jak siać, 1894.
 124. 582. Bellenoux E. Cent mille kilos de pommes de terre á l'hectare, 1905.
 125. 586. Chmielewski Z. Podręcznik analizy chemiczno-roln., 1905.
 126. 588. Betten R. Praktyczna hodowla kwiatów pokojowych, 1901.
 127. 597. Fruwirth E. Die Zuchtung der landwirth. Kulturpflanzen, 1905.

II.

Hodowla Zwierząt, Weterynaryja.

128. 1. Nitkowski A. O kierunku hodowli owiec, 1882.
 129. 2. Bujwid O. Dr. Perlica u bydła i środki zaradcze, 1897.
 130. 3. S. M. Rady dla utrzym. buchaje, 1893.
 131. 5. Waśniewski H. Charakter zwierząt, 1893.
 132. 7. Małachowski Z. O porze wykotu owiec cienkorun., 1816.
 133. 14. Поповъ И. П. Руководство къ лечению крупнаго рогатаго скота, 1883.
 134. 498. Buczwiński. Podręcznik weterynaryjny, 1904.
 135. 475. Malsburg. Z systematyki bydła krajow. 1894.
 136. 514. Пахомовъ. Краткія свѣдѣнія о скотоводствѣ нѣкоторыхъ русскихъ хоз. 1903.
 137. 519. Гансъ. Свиная чума, 1904.
 138. 15. Koszutski W. Pomiarы i znamiona ras bydła nizinnego i górskiego, 1885.
 139. 26. Якимовъ И. Опредѣленіе роста лошадей, крупнаго рогатаго скота, 1896.
 140. 42. Sypniewski J. Gawędy owczarskie, 1888.
 141. 43. Setteggast H. Dr. Nauka żywienia zwierząt.

142. 47. Morzkowski J. Hodowanie owiec, 1823.
 143. 48. Карпинскій Я. Курсъ фізіол. домашн. животныхъ 1887.
 144. 65. Śniegocki A. Chów bydła rogatego, 1897.
 145. 73. Heinrich R. Dr. Pasza i żywienie zwierząt gosp. 1897.
 146. 91. Rewieński St. Gospodarski chów koni, 1901.
 147. 93. Hempel J. Kilka słów zachęty do hod. koni szlach. 1888.
 148. 128. Brownsford A. Podr. do racjon. żyw. zwierz. gosp. 1896.
 149. 131. Aleksandrowicz S. Klucz Kuniza do klasyf. owiec, 1876.
 150. 133. Wodziński K. O kuciu koni, 1884.
 151. 134. Hauze G. Trzoda chlewna, 1887.
 152. 135. Graff K. Dr. Hodowla zwierząt. 1886.
 153. 136. Hr. Lehndorf J. Przewodn. dla hodow. koni 1885.
 154. 137. Wodziński K. O chowaniu koni, 1882.
 155. 138. Espinas A. Społeczeństwo zwierzęce, 1886.
 156. 153. Lewandowski J. Poradnik weteryn. gospod. czej, 1858.
 157. 182. Smoleński A. Teorja i prakt. konser. paszy ziel., 1891.
 158. 187. Weckherlin U. Die landwirthschaftliche Thierproduktion, 1851.
 159. 190. Barański A. Dr. Chów koni, 1883.
 160. 205. Основы улучшения крупнаго рогатаго скота путемъ подбора, 1898.
 161. 218. Sypniewski J. Owczarstwo, 1883.
 162. 228. — " — 1881.
 163. 242. Haubner Dr. Weterynarja gospodarska, 1892.
 164. 248. Oczapowski M. Hodowla koni, 1842.
 165. 256. (Kursa) Chów koni.
 166. 257. (Kursa) Chów zwierząt domowych.
 167. 258. (Kursa) Weterynarja.
 168. 260. (Kursa) Anatomja i fizjologja zwierząt.
 169. 124. Górski Fr. Dr. Zimowe żywienie inwentarza dochodowego.
 170. 291. Langie K. O budowie i wewnętrznych organach konia, 1897.

171. 296. Waśniewski H. Encyklopedja podręczna higieny zwierząt domowych i weterynarji popularnej.
172. 306. Popławski A. Szkice z życia zwierzęcego 1872.
173. 308. Baumeister W. Chów trzody chlewnej 1875.
174. 327. Baumeister W. Die Schaftzuch und Wollkunde für Schaftzücher 1857.
175. 336. Kirchbaum J. Unterricht in der Schaafzucht 1851.
176. 347. Gerald Wyrzycki J. Nauka hodowli zwierząt domowych 1858.
177. 349. Ostrowski E. Chirurgja weterynaryjna praktyczn. 1875.
178. 368. Łysakowski S. Poradnik hodowli dla ziemianina 1839.
179. 369. Łysakowski S. Nauka chowu owiec czystej rasy, 1839.
180. 376. Weckherlin A. Hodowla zwierząt domowych, 1812.
181. 377. Kurowski. Weterynarja popularna, 1840.
182. 379. Sesttegast Die landwirthschaftliche Futterungslehre.
183. 433. Funke. Hodowla bydła rogatego.
184. 435. Stuert. Zwierzę domowe w stanie zdrowym i chorym.
185. 527. Klecki W. Studja nad rasami bydła w Polsce, 1905.
186. 529. Berezowski A. Szkice o hodowli w Niemczech połud. 1905.
187. 533. Урсовъ С. Коза, ея разведение п. т. д. 1905.
188. 545. Списокъ част. конскихъ заводовъ въ Россіи, 1904.
189. 551. Schmidt H. Schweinezucht, 1906.
190. 555. Baldamus A. Hodowla drobiu, 1900.
191. 557. Stearet L. Das Buch v. gesunden u. kranken Haustier, 1904.
192. 578. Hink A. Befruchtung u. Vererbung, 1905.
193. 581. Römer K. Die landwirth. Gefügelhaltung, 1896.
194. 585. Lemke L. Schweinzucht in mitleren u. kleinen Wirthschaf, 1905.

Gospodarstwo łąkowe, Melioracje rolne.

195. 16. Śniegocki A. Jak poprawiać łąki, 1894.
196. 21. Strzelecki A. Kalendarz rolniczy (łąki), 1895.
197. 30. I. Leclere I. Tousairt Traité pratique d'arpentage et de nivellement, 1855.
198. 36. Vitard A. Wykład podr. drenownictwa, 1863.
199. 64. Kąkolewski L. Nauka uprawy łąk 1860.
200. 75. Donald J. Zalewnictwo, 1862.
201. 504. Петровъ. Разведение кормов. травъ и уходъ за лугами, 1904.
202. 95. Owsiniński J. Nowy system rolnictwa, 1899.
203. 117. Hr. Uruski S. Gospodarstwo łąkowe, 1880.
204. 127. Sikorski F. Uprawa łąk i pastwisk, 1900.
205. 146. Hąbdauk-Korzybski W. Melioracje rolne, 1887.
206. 169. Brudzewski E. Uwagi o nakład. meliorac. 1884.
207. 198. Hąbdank-Korzybski W. Instrukcja do przeprowadzenia melioracji rolnych, 1889.
208. 204. Sadkowski A. O drenowaniu, 1874.
209. 216. Jędrzejewski St. Poziomowanie, 1900.
210. 221. Bloch J. Kredyt meliorac. i stan rol. 1892.
211. 124. Sempołowski A. Dr. Uprawa łąk, 1900.
212. 562. Dmowski St. Jak niwelować, 1901.
213. 584. O łąkach, S. I. P. 1900.

Leśnictwo, ogrodnictwo, pszczelnictwo, rybołówstwo, jedwabnictwo.

214. 12. Fiszer Z. Przewodnik rybacki, 1895.
215. 18. Nowicki A. Zadrzewianie nieużytków, 1899.
216. 33. Niklewicz K. Wina owocowe i miody, 1891.
217. 34. Ciesielski T. Miodosytnictwo, 1892.
218. 39. Рытовъ М. Руководство къ огородничеству.
219. 40. Strzelecki A. Karp i jego budowla, 1896.
220. 57. Jankowski E. Ogrody polne, 1884.
221. 66. Lewicki K. Ul gospodarski czyli bezdenek, 1892.
222. 76. Klass K. Nauka hodowli pszczół w koszkach, 1875.

223. 87. Przepisy o sposobie użytkow. z lasów obciążonych serwitutami, 1876.
 224. 89. Hryniewiecki B. Nasze lasy, 1901.
 225. 90. Wagner P. Dr. O zastosowaniu nawozów sztucznych w ogrodnictwie 1894.
 226. 92. Цюндзевицкій В. Наставленіе при выборочной рубкѣ лѣса. 1897.
 227. 97. Цюндзевицкій В. О значеніи чилийской селитры для садоводства и огородн. 1896.
 228. 106. Lucas E. Dr. Warzywnictwo, 1876.
 229. 107. Tucewicz W. Podręcznik do urzad. lasów, 1883.
 230. 120. Sikorski W. O zakład. stawów i ich użytkowaniu, 1902.
 231. 157. Biegański J. Rośliny lekarsk. i ich uprawa, 1883.
 232. 172. Mutniański M. Jak robić miody zwyczajne i owocowe. 1895.
 233. 516. Краткія свѣдѣнія по сункѣ плодовъ и овощей, 1904.
 234. 521. Goliński. Owocarstwo, 1905.
 235. 499. И. Тарнани. Насѣкомыя вредныя для плодов. и огороднич. 1903.
 236. 501. Strzelecki. Ryby i ich hodowla, 1904.
 237. 513. Д-тъ Земледѣлія, Правила первоначальнаго обращенія съ посѣвами и посадоч. матеріалами, 1809.
 238. 175 Sad.
 239. 176. Tyniecki W. Ogrody poln. A. Strumiły, 1890.
 240. 180. Шрейнеръ Я. Яблочная моль, слоники и бабочки, вредящіе плодовымъ садамъ, 1901.
 241. 181. Гартигъ Р. Изслѣдованіе хода роста, запаса дубовыхъ насажденіи Спессарта, 1897.
 242. 183. Jankowski E. Ogród przy dworze wiejsk., 1888.
 243. 184. Kaczyński J. Warzywa w gruncie, 1886.
 244. 191. Очеркъ современнаго состоянія плодоводств., огород. и винодѣлія, 1899.
 245. 192. Кичуновъ Н. Борьба съ вредителями въ садоводствѣ посредствомъ опрыскиванія. 1901.
 246. 196. Нѣмецъ Я. Промышлен. плодов. въ Сѣверн. Америкѣ, 1899.
 247. 197. Пашкевичъ В. Плодоводство въ Россіи, 1899.
 248. 212. Орловъ М. Изъ лѣсовъ Юго-Запад. края, 1898.
 249. 222. (Kursa) Sadownictwo.

250. 225. (Kursa) Leśnictwo.
 251. 240. Dziennik ogrodnicy.
 252. 254. Sylwan, dziennik nauk leśnych, 1822.
 253. 265. Nowicki. Podręcznik do odnawiania lasów.
 254. 285. Karczewska M. O uprawie warzyw, 1898.
 255. 286. Langie K. Ogród warzywny, 1875.
 256. 293. Połujański A. Opisanie lasów Król. Polskiego i zachodnich gub. Cesarstw. Rosyjskiego, 1854.
 257. 350. Cuny P. Nauka chodowania pszczoł, 1872.
 258. 351. Lucas E. Sadownictwo, 1873.
 259. 364. Hanke K. Zbiór wyrachowań potrzebnych leśniczynn.
 260. 365. Langie K. Powszechne ogrodnictwo, 1868.
 261. 403. Arct. M. Grzyby jadalne i trujące, 1901.
 262. 425. Kurowski. Hodowla krzewów i drzew owocow.
 263. 429. Tyniecki. Sadownictwo gospodarskie.
 264. 437. Kubaszewski. Owoce południowe.
 265. 549. Hampel C. Gartenbeete u. Gruppen, 1901.
 266. 550. „ 125 kleine Gärten, 1902.
 267. 556. Goethe K. Aepel u. Birnen, 1894.
 268. 563. Oberfeld H. Zbiór praw i przepisów o ochronie lasów, 1903.
 269. 574. Turski M. O hodowaniu drzew leśnych, 1899.

V.

Przemysł rolny.

270. 6. Wells D. A. Postęp techn. w przemyśle, 1897.
 271. 9. Wroński St. O maszynach roln., 1899.
 272. 11. Zakrzewski A. Przemysł włociański, 1888.
 273. 27. Trylski A. Wełnictwo, 1873.
 274. 472. Prace rady rolniczej piotrkowskiej, dotyczące potrzeb rolniczych miejscowych, 1903.
 275. 471. Najnowsze przyrządy do hodowli drobin, 1903.
 276. 481. Jeziorański. Przemysł domowy u włocian.
 277. 517. Weinberg. Podręcznik gorzelnictwa, 1905.
 278. 491. Januszewski. Odcukrzanie melasu.
 279. 506. Dąbrowa — Sremowicz. Seperator, jego konstrukcja, 1904.
 280. 508. Księga adresowa przemysłu rolnego, 1904.
 281. 520. Łubkowski. Torfowiska nizinne, 1904.

282. 32. Mieczynski A. Nauka o torfie, 1862.
 283. 63. Bernchard A. Plóciennictwo, 1841.
 284. 68. Kirchner W. Dr. Mleczarstwo, 1891.
 285. 72. Blanqui. Ekonomia przemysłowa, 1844.
 286. 77. Okuniew K. Jak powiększyć zarobki rolników, produkujących zboża, 1888.
 287. 81. Łuniewski T. Brona podlaska, 1901.
 288. 125. Pietrzak i S ka. Żniwiarka, 1875.
 289. 132. Rayzacher R. Torf jako mater. opałowu, 1901.
 290. 140. Cuda przemysłu, 1880.
 291. 143. Hr. Łubieński. Przemysł rolniczy.
 292. 148. Веберъ К. К. Маслобойное производство, 1887.
 293. 155. Wagner P. Dr. Lerbuch der Düngerfabrik, 1877.
 294. 194. Тимирязевъ А. Аргельныя сыроварни, 1876.
 295. 220. Banzamer J. Dr. Obraz przem. w kraju naszym, 1886.
 296. 162. Wieniawski A. Gospodarstwo mleczne (Pogad. Roln.) 1901.
 297. 274. Rigaux E. Mleczarstwo, wyrób masła i serów, 1901.
 298. 294. Mieczynski A. Gospodarstwo mleczne, 1859.
 299. 298. T. I. O serowarstwie, 1895.
 300. 372. Księga wynalazków przemysłu i rękodziel, 1873.
 301. 374. Józefowicz W. Mycie owczej wełny, 1843.
 302. 406. Blanth J. Znaczenie torfu w przemyśle, 1902.
 303. 408. Plenh B. Begründung, Betrieb und Verwaltung der Molkereigenossenschaften, 1902.
 304. 411. Ringelman. Budownictwo wiejskie, 1902.
 305. 552. Rolet A. L'industrie laitières, 1905.
 306. 553. Thierry E. Les vaches laitières, 1905.
 307. 564. Ryx J. Rolnik-przedsiębiorca, 1890.
 308. 576. Kotłubaj W. Torf i jego zastosowanie w rolnictwie, 1900.
 309. 592. Niklewicz K. Przemysł owocowy, 1894.
 310. 596. Załoziecki R. Gorzelnictwo, 1895.

VI.

Administracja, organizacja, rachunkowość gospodarska.

311. 54. Wendrychowski E. Teorja rachunkowości wiejskich podw., 1872.
 312. 60. Rostworowski J. Rachunk. rolnicza, 1889.
 313. 61. Thaer A. Dr. Zarząd gospodarczy, 1897.
 314. 109. Filipowicz K. Zarząd gospodarczy, 1887.
 315. 126. Krafft G. Dr. Nauka organizacji gospodarstw, 1880.
 316. 129. Sękowski K. Rachunkowość rolnicza, 1899.
 317. 142. Goltz T. Dr. Organizacja gospodarstwa wiejskiego, 1895.
 318. 145. Jak prowadzić gospodarstwa, 1886.
 319. 507. Jermołow. Organizacja gospodarstwa rolnego, 1904.
 320. 170. Rakowiecki K. Mieszkania ludn. wiejsk., 1900.
 321. 185. Организация труда.
 322. 229. Скворцовъ Я. (курсы). Организация сельскаго труда.
 323. 239. Thünen v. H. Państwo odosobn. w stosunku do rolnictwa, 1859.
 324. 276. Boehme G. Dr. Grzechy gospodarskie, 1901.
 325. 287. Lambl J. Dr. Dochód z ziemi, 1899.
 326. 289. Czerkawski W. Dr. Teorja czystego dochodu z ziemi, 1897.
 327. 307. Górski L. Nasze błędy w gospodarstwie folwarczem. 1874.
 328. 317. Szumowski I. Dźwignia rolnictwa krajowego.
 329. 356. Wulfen K. Entwurf einer Methodik zur Berechnung der Feldsysteme.
 330. 391. Caro L. Dr. Zawodowa organizacja rolników, 1902.
 331. 404. Dąbski S. Dr. Produkcja i zbyt w rolnictwie, 1897.
 332. 417. Цыбульскій А. О. Опыт изслѣдованія одной волости Виленской губ.
 333. 430. Patzyg. Praktyczny rządca ekonomiczny.
 334. 470. Kuester A. Gospodarstwo dochodowe bez inwentarza.
 335. 536. Czaki A. Wzory budowli wiejskich, 1830.

VII.

Nauki przyrodnicze:

a) *Przyrodnicze: chemia, fizyka, zoologia, botanika, geologia*, b) *ekonomiczne i ekonomiczno-społeczne: ekonomia polityczna, rolnicza, statystyka, handel.*

336. 10. Brentano Л. Причины экономического разстройства въ Европѣ. 1896.
 337. 20. Medicus W. Raupen kalender.
 338. 23. Kozłowski W. Botanika ogólna, 1894.
 339. 25. Medicus W. Schmetterlings Buch.
 340. 28. Stanley-Jevons. Ekonomia polityczna, 1883.
 341. 29. Goremykin I. L. Zarys historii włósc. w Polsce, 1898.
 342. 44. Kautzky K. Teorja wartości, 1891.
 343. 45. Meyer M. Dr. Główne kierunki ekonomii politycznej, 1889.
 344. 46. Постель Э. Определитель для ботан. экскурсий. 1875.
 345. 50. Frank A. B. Sorauer Dr. Choroby roślin, 1899.
 346. 79. Шрейнеръ Я. (Мин. Зем.) Споривья хлѣбныхъ злаковъ. Борьба съ хлѣбнымъ жукомъ, Ржавчина подсолнечника, Образъ жизни маврскаго клопа. Правила привоза живыхъ растений и овощей, Паразитъ майскаго хруща и его истребленіе, 1900.
 347. 98. Россиковъ К. Н. Азіатск. саранча и ея истребленіе, 1899.
 348. 99. Шрейнеръ Я. Враги подсолнечника, о мохнатой бронзовкѣ, 1898.
 349. 100. Порчинскій І. Саранча, прусъ и вреднѣйшіе виды кобылокъ, 1897.
 350. 101. Порчинскій І. Шрейнеръ. Борьба съ бабочками и насѣкомья вредящія капустѣ, 1901.
 351. 102. Тарнани И. К. Свекловичная нематода, 1897.
 352. 103. Соколовъ Н. Н. Маврскій клопъ или черепашка, 1901.
 353. 104. Prawo o uwłaszc. włóscian, 1864.
 354. 105. Rakowiecki S. i in. W naszych sprawach, 1901.

355. 113. Hiernaux L. Organizacja kred. dla pracy, 1886.
 356. 115. Россиковъ К. Н. Насѣкомья вредныя въ хозяйствѣ: 1) Калифорнскій червецъ, 2) Хлѣбный жукъ, 3) Совиноголовка-гамма, 4) Совиноголовка яровая, 5) Свекловичный долгоносикъ и полосатый щелкунъ. 6) Гессенская и шведская мухи, 7) Хрущъ-нехрущъ, 8) Совиноголовки озимая и восклицательная, 9) Зерновая, 10) Просяной или кукурузный мотылекъ, 11) Наставленія для уничтоженія саранчи, прусика и кобылокъ, 12) Смѣсь для уничтоженія саранчевыхъ насѣкомыхъ. — Порчинскій І. 13) Списокъ насѣкомыхъ наиболее вредныхъ въ сельскомъ хозяйствѣ.
 357. 139. Hr. Uruski S. Sprawa włósciańska, 1758.
 358. 147. Załęski W. Kilka słów o teor. statyst., 1869.
 359. 149. Bandrowski E. D. Wykład chemji ogóln., 1895.
 360. 470. Verzeichnis der zur VIII Auction, 1901.
 361. 511. Godlewski. Traktaty handlowe z Niemcami i Austrią, 1895.
 362. 515. Д-ръ Земледѣля. Каткія свѣдѣнія о нѣкот. русск. хозяйствахъ, 1904.
 363. 490. Котарскій и Холевинскій. Водный законъ, 1902.
 364. 150. Nawratil A. Sokołowski A. Zarys chemji ogólnej, 1872.
 365. 166. Karpiński W. Dr. Nematody i sposoby tępienia ich, 1897.
 366. 167. Falkenhagen-Zaleski P. O domach zleceń zadow. roln., 1861.
 367. 168. Ostrowski W. Dr. O grzybach i bedłkach, 1877.
 368. 177. Roscher W. Nauka ekonomii rolnictwa, 1861.
 369. 178. Антоновичъ А. Основы политической экономии, 1879.
 370. 189. Людоговскій А. Основы сельско-хозяйственной экономии и счетоводства, 1875.
 371. 193. Порчинскій І. О насѣкомыхъ наиболее вредныхъ полеводству, 1882.
 372. 201. Wścieklica Wl. Zamorska konkurencja zbożowa, 1886.

373. 209. Статистич. Комитетъ. Заработки крестьянъ и эмиграція въ Америку, 1891.
374. 211. Короленко С. Сельско-хозяйственныя и статистическія свѣдѣнія, 1892.
375. 217. Созоновъ Г. Обзоръ дѣятельности земствъ по сельскому хозяйству, 1896.
376. 219. Trejdosiwicz J. Dr. Zarys geologii, 1880.
377. 223. (Kurta). Technologia.
378. 227. Owady szkodliwe i pożyteczne.
379. 230. Chelchowski St. Nematody, 1898.
380. 238. Fresenius R. Lehrbuch der Chemie, 1847.
381. 259. (Kursa) Ekonomia rolnicza.
382. 262. (Kursy) Politическая эконoмия.
383. 266. Wiercieński. Opis statystyczny gub. Lubelskiej, 1901.
384. 267. Вар. Статистич. Комит. Крестьянское землевладѣніе въ Царствѣ Польскомъ въ 70 и 99 год. 1900.
385. 268. Załęski W. Królestwo Polskie pod względem statystycznym część I i II, 1900.
386. 271. Stecki Jan. Zasady ogólne ekonomii społecznej, 1898.
387. 275. Czarkowski W. Dr. Zasady ekonomii społecznej, 1900.
388. 277. Święcicki W. Dr. Rozkład ciał organiczn., 1899.
389. 278. Górski A. Dr. Produkcja zboża w Galicji, 1901.
390. 522. Godlewski. Zbiór praw Królest. Polsk. w. XIX.
391. 524. " " " " " w. XX.
392. 478. Rozwadowski. Parcelacja wielkiej własności, 1903.
393. 510. Marchlewski. Stosunki ekonomiczno-społeczne w zaborze pruskim, 1903.
394. 284. Daszyńska J. Dr. Własność rolna w Galicji, 1900.
395. 304. Skarbek F. hr. Ogólne zasady nauki gospodarstwa narodowego, 1859.
396. 309. Hempel J. Stanowisko pracy w rozwoju społecznym, 1878.
397. 313. Kopp J. Uwagi czy wielkie, lub małe własności ziemskie są pożyteczniejsze dla dobra ogólnego.

398. 328. Collection des statuts de toutes les sociétés anonymes et en commandite par actions de la Belgique, 1839.
399. 395. Jezierskiego J. Potrzeby stanu włościańskiego w Królestwie Polskiem, 1902.
400. 396. Bouffał Br. Samorząd ziemski i Towarzystwo Rolnicze.
401. 400. Внѣшняя торговля по Европейской границѣ, 1901.
402. 410. Czerkawski W. Dr. Naczelne zasady gospodarstwa społecznego, 1888.
403. 412. Крестьянскій кредитъ.
404. 413. Krzyżanowski A. Studja agrarne, 1901.
405. 414. Значеніе правильной организаціи хлѣбной торговли (съ приложеніемъ).
406. 416. Шпилевъ С. А. Очерекъ экономического положенія Кѣлецкой губ., 1901.
407. 418. Езиоранскій. О сельско-хозяйственныхъ товариществахъ.
408. 421. Krzywicki. Kwestja agrarna.
409. 422. Blanch. Komasacja.
410. 423. Bujak Dr. Maszkienice.
411. 430. Stefczyk, Rolnicze spółki magazynowe.
412. 440. Труды Варш. Статистического Комитета.
413. 441. Górski A. Warunki gospodar. dzierżaw angielskich.
414. 442. Пономаревъ Н. В. Историч. обзоръ правит. мѣропріятій къ развитію сельскаго хозяйства, 1888.
415. 269. Статистика Россійской Имперіи, 1893.
416. 482. Domański Krótki geologicz.-roln. opis okolicy Kraśnika.
417. 487. Das chemische Untersuchungsamt der Stadt Breslau.
418. 477. Bode. Die ländlichen Spaar und Darlehiskassen, 1897.
419. 505. Тарнани. Анатомія телефона, 1904.
420. 528. Кузьминъ-Караваяевъ В. Земство и деревня.
421. 530. Мин. Земл. Списокъ С.-Хозяйственныхъ Обществъ, 1904.

422. 531. J. K. Haur. *Ekonomika Ziemiańska*, 1744.
 423. 532. В. Вирюковичъ. *Справочныя свѣдѣнія о дѣятельн. земствъ по С.-Х.* 1902—5.
 424. 534. С. Макѣвъ. *Крестьян, кредитъ, частная задолженность и гмин. с.-сберег. кассы*, 1889.
 425. 535. Е. Estkowski. *Nauki wiejskie tyczące się gminy*, 1861.
 426. 537. К. Росиковъ. *Озимая совка*. 1905.
 427. 538. В. Мейенъ. *Россия въ дорожномъ отношеніи*, 1902.
 428. 540. *Central. Stacja Meteorologiczna w Warszawie* 1905.
 429. 541. J. Niemirowski. *O związku moralności z ekonomją politycz.* 1861.
 430. 542. Хоз.- Д-тъ М. Вн. Д. *Обзоръ дѣятельности земствъ по народ. образованию. медици. и ветерин. части*, 1904.
 431. 543. Хоз. Д. М. В. Д. *Сводъ свѣдѣній о доходахъ и расходахъ по земск. смѣтамъ*.
 432. 544. L. Krzywicki. *Cerebracja żywiolowa*, 1893.
 433. 546. J. Jeziorański. *Historja Tow. Rolniczego p. W. Grabskiego*, 1905.
 434. 547. Br. Schoenlak. *Kartele i syndykaty*, 1897.
 435. 554. I. Nusbaum. *Podręcznik Zoologii*, 1904.
 436. 558. Wl. Grabski. *Historja T-wa Rolniczego*, 1904.
 437. 559. J. Bloch. *Wpływ dróg żelaznych na stan ekonomicz. Rosyji*. 1879.
 438. 560. H. Konic. *Samorząd gminny w Kr. Polskim*. 1906.
 439. 565. T. Łuniewski. *Drobna szlachta*, 1892.
 440. 566. G. Meier. *Prądy i teorje społeczne*, 1905.
 441. 567. I. Nusbaum. *Wiadomości z biologii*, 1898.
 442. 569. J. Tur *Potwory średniowieczne*, 1904.
 443. 571. K. Marx. *Praca najemna i kapitał*, 1905.
 444. 575. W. Friedberg *Powietrze jako czynnik geologiczny*, 1904.
 446. 575. H. Buer. *Die dänische Kontrollvereine u. Zuchtzentren*, 1902.
 447. 577. A. Krzyżanowski. *Związki rolników* 1905.
 448. 579. A. Suligowski. *Produkcja rolna i taryfy kolejowe* 1895.

450. 583. *Jastrzębiec. Rak i jego hodowla*, 1899.
 451. 587. W. Bölsche. *Pochodzenie człowieka*, 1904.
 452. 589. B. Skalweit. *Die ekonomischen Grenzen der Intensivierung der Landwirtschaft*, 1903.
 453. 590. L. Brunner *Pojęcia i teorje chemii*, 1904.
 454. 593. J. Milewski. *Polityka ekonomiczna*, 1995.
 455. 594. St. Koszutski. *Rozwój ekonomiczny Król. Pol.* 1905.
 456. 599. J. Bloch. *Ziemia i jej odłuzenie w Król. Pol.* 1892.
 457. 601. W. Żurkowski. *Bilans handlowy Król.* 1901.

VIII.

Encyklopedye i dzieła, obejmujące wszystkie działy rolnictwa.

458. 24. Bücher L. *Obrazy fizjologiczne*, 1873.
 459. 31. Kąkolewski L. *Gospodarstwa zagraniczne*, 1863.
 460. 51. Jastrzębowski L. *Sposoby zapewniające trwałe bogactwo plonów*, 1880.
 461. 56. *Przewodnik po gospodarstwach krajow.*, 1896.
 462. 59. Rejsky S. *Środki podniesienia rolnictwa*. 1877.
 463. 82. Rejsky R. *Podręcznik gospodarski* 1889.
 464. 85. Макапцевъ *Сельско-хоз. вопросы*, 1885.
 465. 88. Przeciszewski K. *O sposobach ratowania z upadku naszych gospodarstw*, 1886.
 466. 108. Majewski K. *Zasady rolnictwa*, 1875.
 467. 110. Chłapowski D. *O rolnictwie* 1852.
 468. 112. Huxley H. T. *Zasady fizjologii*, 1892.
 469. 120. Rylski T. *Podręcznik mechaniki rolnej*.
 470. 122. Obrębowicz. *Krótki rys budownictwa wiejskiego*, 1886.
 471. 123. Górski L. 1) *Ochronki wiejskie*, 1890.
 Tchórznicki J. Dr. 2) *Mieszkania dla robotników*.
 Zdziarski B. 3) *O najwłaściwszych sposobach wynagradzania robotników* 1889.
 T. L. Ks. 4) *Rolnicza ludność w Polsce*, 1862.
 Jelski A. 5) *Uwagi w kwestji włóścian*, 1884.
 472. 124. *Wykłady w Sek. Roln. Warsz. Pogadanki rolnicze: I. II. III. zes.*, 1900.

473. 130. Lubomirski T. Ks. Roln. ludność w Polsce, 1862.
 474. 151. (M. Землед.) Описание отдѣльн. русскихъ хозяйствъ, 1897.
 475. 152. Chmielowski P. i inni. Podręcznik dla samouków, 1899.
 476. 154. Laverge L. Obraz gospodarstwa wiejskiego w Anglii, Szkocji i Irlandyi, 1861.
 477. 162. Wykłady w Sek. rolnej Warsz. Pogadanki. rolnicze zeszyt IV i V, 1900.
 478. 163. Bal St. Tow. wzajemn. pomocy oficjal. prywatnych 1893 r.
 479. 164. Łuniewski T. Roln. i hod. zwierz. urzym., 1900.
 480. 165. Zdziarski B. O najwłaściwsz. sposobach wynagradzania robotników wiejskich, 1889.
 481. 464. Erthl. Das landwirth. Genossenschaftswesen in Deutschland 1899.
 482. 483. Schou. L'agriculture en Danemark 1909.
 483. 469. Prace Sekcji rolnej 1902—3,
 484. 467. Boeme. Praktykant gospodarczy 1904.
 485. 467. Rzewieński. Przewodnik dla myśliwych 1903.
 486. 485. Записки Ново-Александрійскаго Института 1902—3.
 487. 495. Erlicki. Rys historyczny instytutów rolniczo-leśnych 1897.
 488. 174. Krafft G. Wielki majątek ziemski, 1880.
 489. 195. Нейшуба С. Утилизация труповъ павшихъ животныхъ, 1891.
 490. 199. Gorski L. Znaczenie większej własności i obowiązki większych właścicieli, 1886.
 491. 200. Педашенко А. Указатель книгъ и статей по сельскому хозяйству 1893 г., 1894.
 492. 207. Guraud A. Etat de la question de eaux d'egout 1881.
 493. 213. Васильчиковъ Кн. А. Землевлад. и земледѣлие 1881.
 494. 226. Prace Sekc. roln. w 1895 г., 1896.
 495. 233. Lubomirski S. i inni. Encyklopedia roln. 1873.
 496. 234. Pamiętnik Fizjograficzny, 1881.
 497. 235. " " 1883.
 498. 236. " " 1884.
 499. 241. Biblioteka rolnicza.

500. 244. Schlipf. J. Populäres Handbuch der Landwirthschaft.
 501. 245. Мамонтовъ И. Указатель изданій Мин. Зем. по сель.-хоз. и лѣсной части, 1878.
 502. 252. Wiadomości gospod. według N. Kurowskiego, 1836.
 503. 255. Lelowski A. Izys polska (dzien. umiejętn.), 1822—8.
 504. 61. Schlippel M. Die soziale Frage auf den Lande.
 — 61. Hempel A. Krytyka pracy I. Łapickiego „Stosunki gminne w Kr. Pol.“ 1883.
 505. 270. Encyklopedia Rolnicza, 1895.
 506. 280. Dr. E. Danielewicz. Alkohol i zgubny jego wpływ na zdrowie.
 507. 381. Dr. J. Hygiene palenia. Tytoń.
 508. 392. W. Jastrzębowski. Więcej Bóg ma niż rozdał.
 509. 397. W. Jastrzębowski. Która nauka najpotrzebniejsza dla człowieka.
 510. 300. Aster P. Unster Willen und Familienhäuser.
 511. 302. Zbiór wiadomości i urzędzeń dotyczących ubezpieczeń,
 512. 305. Hirszei Wł. Przewodnik dla mularzy, 1873.
 513. 311. Halbauer K. 1560 przepisów z techniki przemysłu i rolnictwa, 1867.
 514. 468. Grabein. Stand und Erfolge des Genossenschaft Getreide ferkaufs in Deutschland 1903.
 515. 479. Starkiewicz. Ochrony prowincjonalne 1903.
 516. 487. Woyczyński. Wrażenia z wystawy Miechowskiej 1904.
 517. 476. Górski. Prawo spadkowe, a własność ziemska 1903.
 518. 509. Keller. Memel-Pregel und Weichselstrom 1899.
 519. 518. Satzungen für einen kleinerem Rindviehver-sicherungsverein 1904.
 520. 489. Sprawozdanie z działalności stacji chem. rolniczej w Dublanach 1903.
 521. 502. Uказатель изданій по сель.-хозяйств. и лѣсной части. 1900—4.
 522. 319. Jastrzębowski W. Historia naturalna ogólna 1859.
 523. 320. Dictionair des arts et manufactures, 1853.
 524. 321. Annales de mines 1844.

525. 322. Exploitation des mines de houilles 1852.
 526. 323. M. Comtes Exploitations des mines 1876.
 527. 324. Berthier M. Traité des essais par la voie sèche 1847.
 528. 325. Engel. Handbuch des landwirthschaftlichen Bauwesens, 1853,
 529. 331. Lengerke A. Schilderungen der baltischen und westfälischen landwirtschaft 1879.
 530. 338. Rohlwes Vieharzneibuch 1874.
 531. 340. Rueff A. Dr. Ueber Bau und Verrichtungen.
 532. 343. Rohlwes J. Allgemeines Vieharzneibuch.
 533. 345. Sporny J. Hydraulika agronomiczna.
 534. 355. Moritz w. Der Kuhstall.
 535. 367. André K. Darstellung der landwirthschaftliches Verhältnisse 1846.
 536. 538. Kleiman E. Das ganze des Futterbaus, 1873.
 537. 359. Weckherlin A. Ueber englische Landwirthschaftl. 1845.
 538. 360. Engiel F. Handbuch des landwirthschaftlichen Bauwesens 1867.
 539. 362. Fries K. E. Lehrbuch des Wiesenbaues für Landwirth, 1867.
 540. 363. Wincent L. Der Wiesenbau dessen Theorie und Praxis.
 541. 371. Fischbach C. Lehrbuch der Forstwissenschaft. 1857.
 542. 373. Riemisch Leopoldtische Landwirthschaft 1868.
 543. 375. Engiel F. 32 Figuren-Tafeln zum landwirth. Bauwesens.
 544. 580. Stoddar J. Świat w obrazach.
 545. 381. Orda N. Album widoków miejsc historycznych.
 546. 396. Czerwiński. Prawo i zasady rządu miejskiego.
 547. 387. Uruski hr. Sprawa włościańska.
 548. 388. Strojnowski W. O ugodach dziedziców z włościanami, 1808.
 549. 389. Gargas Z. Dr. Związki zawodowe jako przedmioty administracji publicznej 1901.
 550. 300. Grewenitz F. Włościanin w Polsce, 1818.
 551. 523. Sprawozdanie Tow. Rolnicz. Krakowskiego za 1902.
 552. 392. Żukowski J. O pańszczyźnie 1830.
 653. 393. Tabela miast, wsi, osad Król. Polsk. 1827.

554. 394. Jeziorański J. Nowa niemiecka taryfa celna.
 555. 401. Zaleski A. Dr. Sprawa pomocy lekarskiej na tle obecnej organizacji płockiej, 1902.
 556. 402. В. Спасовичъ Очередные вопросы въ Царствѣ Польскомъ, 1902.
 557. 405. Napiórkowski A. Parcelacya wobec komasacyi i racjonalne kolonizowanie 1902.
 558. 407. Janowski Al. wycieczki po kraju 1902.
 559. 403. Marylski A. Podręcznik dla pełnomocników gminnych 1902.
 560. 415. Докладная записка, по торгов. договору съ Германією.
 561. 427. Piotrowski A. Wspólna własność ziemska w gminie wielkorosyjskiej, 1902.
 562. 428. Serkowski. Domowe łatwe sposoby badania produktów spożywczych 1902.
 563. 431. Natanson. Wrażenia z wycieczki. 1902.
 564. 432. Paprocki. Walka z mrozem, 1902.
 565. 438. С. Флескеръ. Право на воды съ разъяснен. Кас. Деп. Пр. Сен. 1896.
 566. 439. М. А. Унковскій. Законы Корол. Прускаго и Вел. Герц. Баден. относящіяся къ пользованію водами для орошенія земель.

IX.

Czasopisma rolnicze.

567. 19. Strzelecki A. Kalendarz roln. r. 1887, 1888.
 568. 144. (M. Землеѣ.) Сельское хозяйст. и льсоводство, 1883.
 569. 231. Wszechświat, 1882.
 570. 232. — 1883, 1902—1907.
 571. 243. Gazeta wiejska, 1817.
 572. 251. (Tow. roln.) Roczniki gospodarstw. krajow. 1858—62.
 573. 261. Korespondent rolniczy, 1813.
 574. 301. Przegląd techniczny 1866.
 575. 329. Annalen der Landwirthschaft in der Königlich. Praisischen Staaten.
 576. 525. Адресъ-Календарь Минист. Землед. и Госуд. Имущ.

577. 492. Thiel Landwirthschaftliche Jahrbücher 1897.
 578. 500. Rocznik nauk rolniczych Tow. p. p. n. rolnictwa 1903.
 579. 361. Roczniki gospodarstwa krajowego.
 580. 385. Majewski E. Światowit I egz.
 581. 453. Gazeta Rolnicza
 582. 457. Rolnik i Hodowca
 583. 459. Ziemianin
 584. 449. Przegląd gorzelniczy
 585. 458. Okólnik rolniczo-handlowy
 586. 414. Ogrodnik Polski
 587. 445. Ekonomista
 588. 450. Jurnal d'agriculture pratique
 589. 450. Сельское хозяйство и лесоводство
 590. 447. Земледельческая Газета 1902—5
 591. 455. Gospodarz
 592. 460. Biblioteka Warszawska.
 593. 446. Wisła
 594. 451. Okólnik Krajowego Tow. Rybackiego w Krakowie
 595. 456. Tygodnik rolniczy
 596. 463. Zdrowie za 1903, 1904—7.
 597. 461. Poradnik gospodarczy, 1903—1907.
 598. 452. Przegląd polski za 1902 r.
 599. 462. Przegląd mleczarski za 1903 i 1904.
 600. 548. Z. Gawarecki. Włościanin polski 1861.
 601. 568. J. Tarnau. Przechadzka po polach, 1899.
 602. 570. P. Schlösser, Die americanische Obstindustrie, 1905.
 603. 580. H. Pudor. Die Selbsthilfe der Laudwirthsch. 1902.
 604. 595. St. Chelchowski i inni Podręcznik gospodarstwa wiejskiego. 1903.
 605. 508. Rümker Landwirthschaft u. Wissenschaft, 1905.
 606. 600. W. Springer. Der Haashaltungsunterricht, 1905.

Prócz tego jest jeszcze około 70 książek dotąd nie zatwierdzonych i nie skatalogowanych.

za rok 1902 — 1907.

Spis przedmiotów, znajdujących się w muzeum Tow. Roln. w Płocku.

I. Zbiór rolniczy.

1. Zbiór w pudełkach 440 kłosów roślin zbożowych i trawiastych nabyty z ogrodu botaniczno-rolniczego w Wrocławiu.
2. Zielnik roślin pożytecznych i szkodliwych w rolnictwie (Sammlung der wichtigsten Unkräuter der Wiese), zawierający 41 okazów, od H. Wąsowicza z Jasienia.
3. Zielnik chorób roślinnych—Ячевский: Грибныя болѣзни культурныхъ и дикорастущихъ полевыхъ растений—6 zeszytów.
4. Zielnik roślin i chwastów łąkowych nabyty od Dr. A. Sempołowskiego z Sobieszyna.
5. Zbiór nasion, traw i zbóż, złożony z 35 słoików od Bolesława Zdziarskiego.
6. Zbiór nasion zbóż i traw, wyprodukowanych przez Stację Doświadczalną w Chojnowie, złożony z 60 słoików.
7. Zbiór nasion w 32 probówkach od Bolesł. Zdziarskiego.
8. Zbiór nasion roślin zbożowych i trawiastych, nabyty z ogrodu botaniczno-rolniczego w Wrocławiu.
9. Zbiór nasion traw—od Jerzego Ryxa.
10. Burak cukrowy 75 centm. długości od Dr. Zdzisława Januszewskiego z Kijowa.
11. Makuch z zaprawki szorstkiej (Soja hispida) od Władysława Kanigowskiego.
12. Okaz zmian patologicznych w płucach i kiszki przy pomorze trzody chlewnej, od Zb. Zaniewskiego z Płocka.
13. Kamień kiszki konia, od Zbign. Zaniewskiego z Płocka.

14. Hodowle tyfusu mysiego i węglika
15. Potwór cielegy dwugłowy o jednej szyi
16. Zbiór okazów czaszek bydlecych i ich części dotkniętych promienią (Actinomy-cosis) okazów 5. } od Zb. Zaniewskiego z Płocka
17. Ochronnik do łącznika maneżowego—pomysł i dar braci Żółtowskich z Płońska.
18. Ochronnik do łącznika maneżowego—pomysł i dar Bartkowskiego z Płocka.
19. Model stajni i okna do stajni pomysłu Ignacego Gładysza z Zagot.
20. Cztery okazy fosforytów podolskich od B. Zdziarskiego.
21. Zbiór sztucznych nawozów w 12 probówkach od B. Zdziarskiego.
22. Zbiór sztucznych nawozów w 5 słojach od H. Radziszewskiego.
23. Zbiór sztucznych nawozów w 15 słojach od L. Spiessa i syna.
24. Zbiór w 20 słojach minerałów stassfurekich i wyrabianych z nich nawozów potasowych od Dr. Zdzisława Januszewskiego z Kijowa.
25. Wynik rozbioru mechanicznego gleby w 7 próbkach od B. Zdziarskiego.
26. Zbiór w 5 słojach czarnoziemów ukraińskich od Dr. Zdzisława Januszewskiego z Kijowa.
27. Świder do dokonywania wierceń i brania prób z gleby od B. Zdziarskiego.
28. Zbiór okazów torfów.
29. Dachówka cementowa od B. Zdziarskiego.
30. Jarzmo podolskie do zaprzęgu wołów od Bol. Nakwaskiego z Nakwasina.
31. Rękojeść starego bata owczarskiego od p. B. Zdziarskiego.
32. Postoły Iubiane, w Galicji używane, od p. Bol. Nakwaskiego.
33. Próby samodziółów ludowych.
34. Barometr anerroid.

35. Strzelby (dwie) Kretschmar'a (pokładelka) do zakładania trucizn w norach myszy.
36. Płótno mandżurskie, nasycone olejem bobi-
37. Grabie chińskie } [kowym
38. Plecionka do cedzenia
39. Miotła chińska
40. Plecionka z łądy gaolanu
41. Kołaczek bobikowy
42. Podkowy dla koni i mułów
43. Gwoździe do podków
44. Kłosy gaolanu
45. Ryż mandżurski w kłosach
46. Czumiza mandżur. w kłosach
47. Proso mandżurskie
48. Kasza z gaolanu
49. Nasienie gaolanu
50. Pajza (pasza)
51. Bobik (nasienie)
52. Czumiza „
53. Pszenica mandżurska
54. Nóż do wyrzynania kopyt

Przywiezione z Dalekiego Wschodu i ofiarowane przez p. Zb. Zaniewskiego z Płocka.

II. Zbiór leśny.

55. Okazy naturalne sadzonek sosny trzyletniej.
56. Cztery szyszki sosny (pinus adriatica) od p. Jana Piechowskiego.
57. Grzyb drzewny od Wł. Kanigowskiego.
58. Przecięcie poprzeczne pnia brzozy białej
59. Przecięcie poprzeczne pnia 130-letniej sosny pospolitej. }
60. Przecięcie poprzeczne pnia 115-letniego dębu krótko-szypułkowego
61. Przecięcie poprzeczne pnia 85-letniej olszy białej
62. Przecięcie poprzeczne pnia 100-let. świerku

Pozostałość z wystawy rolniczej w Płocku w 1899 r.

63. Żagiew ogniowa (*Polyporus igniarius*)
 64. Żagiew żółta (*Bolyporus sulphureus*)
 65. Pień sosnowy, wykazujący złe skutki łama-
 nia gałęzi.
 66. Okaz jemioli (*Viscum aibum*).
 67. Gałąź brzości z Peplowa od Józefa Lasockiego.

Pozost. z wy-
 stawy rolnicz.
 w Płocku
 1899 r.

III. Zdiór przyrodniczy.

A. Zoologiczny.

68. Orzeł przedni (*Aquila nobilis*) od M. Święcickiej.
 69. Jastrząb gołębiarz (*Astur palumbarius*)
 70. Krogulec (*Accipiter nisus*)
 71. Sroka (*Pica caudata*)
 72. Orzechówka (*Corvus caryocatactes*)
 73. Czapla siwa (*Ardea cinerea*)
 74. Sowa rdzawa (*Strix aluco*)
 75. Kulig wielki (*Numenius arquatus*)
 76. Kulig mały (*Numenius phaeopus*)
 77. Świerszcz biały (*Locustella Rayi*)
 78. Bocian (*Ciconia alba*)
 79. Kurka wodna (*Ortygometra porzana*)
 80. Łyska wodna (*Fulica atra*)
 81. Mewa śmieszka (*Larus ridibundus*) od W. hr. Gra-
 bowskiego.
 82. Grażyca (*Fuligula cristata*) od Władysława Kwiat-
 kowskiego.
 83. Perkoż dwuczuby (*Podiceps cristatus*) od Domań-
 skiego z Brzozowa.
 84. Nurek (*Colymbus arctus*) od Pawła Grabowskiego.
 85. Nur Obrożny wiślany od J. Gorzechowskiego.
 86. Nur większy od Pawła hr. Grabowskiego.
 87. Zbiór jaj ptaków dzikich od p. Dobrskiej z Podlecka.
 88. Łapka kuropatwy syberyjskiej od Stan. Baciarelli.
 89. Skórka zasuszona z jastrzębia od Czesł. Kosińskiego
 90. " " z papugi [z Płocka.

od W. hr.
 Grabowskiego
 z Rakowca.

od J. Gorze-
 chowskiego
 z Słupcy.

od B.
 Zdziar-
 skiego

91. Skórka zasuszona z ptaka od Czesława Kosińskie-
 go z Płocka. 89, 90 i 91 własność tegoż.
 92. Dzik wypchany od p. Salwowskiego.
 93. Tarantula ukraińska od Dr. Z. Januszewskiego
 z Kijowa.
 94. Łeb tura (*Bos primigenius*)
 95. Łeb żubra (*Bison priscus*) } od B. Zdziarskiego.
 96. Zbiór zębów (14) trzonowych tura.
 97. Piszczel mamuta od Ad. Grabowskiego z Płocka.
 98. Kiel mamuta (z dwóch części złożony) " "
 99. Ząb mamuta od Bolesława Zdziarskiego.
 100. Kły dzika.
 101. Szczeka ssaka.
 102. Zbiór muszel z Ciesiel od Wiesia i Janki Zdziar-
 skich.
 103. Kolekcja (5 sztuk) kości kończynowych zwierząt
 domowych, szczeka owcy, część miednicy krowy—
 od p. Z. Zaniewskiego.

B. Botaniczny.

104. Orzechy wodne zerwane w 1888 r. w jeziorze na
 folwarku Krzczęcin pod Radomskiem używane do
 jedzenia (*Tropa natans*) od A. Zawidzkiego z Bli-
 chowa.
 105. Grzyb wykopany w glinie w Borowickach od hr.
 Chotomskiego.
 106. *Eustynomus aedilis*.

C. Mineralogiczno-geologiczny.

107. Węgiel brunatny z pod Dobrzynia nad Wisłą.
 108. Ruda miedziana z gór Kieleckich od Tow. Rolni-
 czego w Kielcach.
 109. Profil studni głębokiej w Okalewie i okazy wy-
 dobytych warstw—od Adr. Chełmickiego z Okalewa
 110. Belemnit (kamień piorunowy).
 111. Skamieniałości od W. Rościszewskiego.

112. Granaty znalezione w głazach narzutowych w Święcicach—od Nakwaskiej z Święcic.
 113. Okaz bursztynu w kraju znanego od A. Zawidzkiego z Blichowa.
 114. Siarczan miedzi.
 115. Marmur checiński.
 116. Zbiór granitów z Ciesiel, od dzieci pp. Zdziarskich.
 117. Zbiór wapieniaków.
 118. Kamienie osobliwej formy, od B. Zdziarskiego.
 119. Kilka minerałów, od Józefa Wolibnera.

IV. Zbiór tablic, planów, map i t. p.

120. Zbiór tablic ryb z 7 sztuk złożony, dodatki do pism.
 121. Zbiór tablic owiec z 8 sztuk złożony, dodatki do pism.
 122. Zbiór tablic trzody chlewnej z 4 sztuk złożony, dodatki do pism.
 123. Dwie tablice Ulmera, przedstawiające maść i chody koni.
 124. Zbiór tablic bydła z 17 sztuk złożony w części dodatki do pism, w części od Stanisława Chełchowskiego.
 125. Zbiór tablic koni z 10 sztuk złożony w ramach od Stanisława Chełchowskiego.
 126. Zbiór tablic owoców z 3 sztuk złożony, dodatki do pism.
 127. Kalendarz hodowlany — dodatek do Gazety Rolniczej.
 128. Plan czworaka dla służby folwarcznej od Józefa Choromańskiego z Żoch.
 129. Plan domu dla służby folwarcznej od Adama Drewnowskiego.
 130. Plan stodoły okrągłej od Adama Drewnowskiego.
 131. Plany budowli wiejskich w ilości 2 sztuk od Ignacego Gładysza z Zagot.
 132. Zbiór map dekanatów płockich z 5 sztuk złożony.

133. Mapa królestwa Polskiego wydanie I. Bazewicza 1900. r.
 134. Album widoków Napoleona Ordy (8 zeszytów).
 135. Dyplom z konkursu rolniczego z 1858 r. w Radzanowie od B. Zdziarskiego.
 136. Plany domów sporządzone przez Kaliszewskiego.
 137. Plany pomp, studzien, kanałów od K. Małowieskiego.
 138. Plany budownictwa wiejskiego przez Al. Zabierzowskiego (11 zeszytów) 1856 r. od K. Małowieskiego.
 139. Projekt kanału i osuszeń błot począwszy od Zgagowa do Sochocina z r. 1858 od Stanisława Chełmickiego z Zgagowa.
 140. Mapa powiatu płockiego wydana przez komitet wystawowy płocki 1905 r.
 141. Tablica pobierania pokarmów mineralnych przez owies.
 142. Kraj w obrazach od Bol. Zdziarskiego.
 143. Świat w obrazach " " "
 144. Projekt meljoracji łąki, wykonany w gipsie i ofiarowany przez inż. Radziwińskiego.
 145. Wzór budynku mieszkalnego dla służby folwarcznej ofiar. przez Br. Olszewskiego.

V. Rozmaitości.

146. Kafel starożytny z pieca z łacińskim napisem od B. Zdziarskiego.
 147. Urna z podstawą od W. Rościszewskiego.
 148. Brzytew chińska) ofiarowane przez Zb. Zaniew-
 149. Grzebień chiński) skiego z Płocka.

4378/52
 C. 10232